

Perspectiefnota

2019 – 2022



Inhoudsopgave

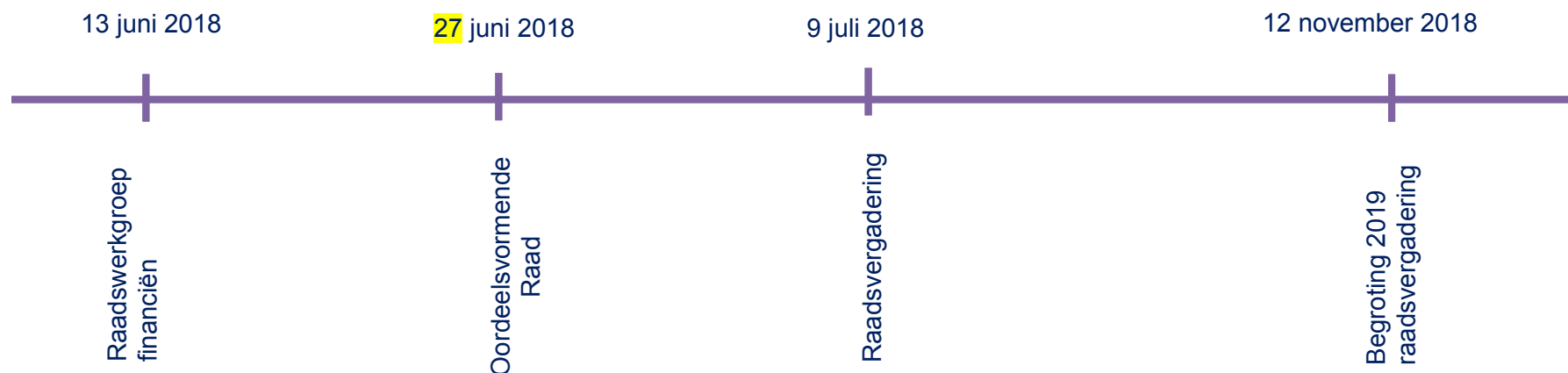
	Blz.
- Inleiding	3
- Leeswijzer	4
- Beleidskader	6
- Financieel kader	10
- Integrale afweging	17
- Bijlagen	19
Bijlage 1 DIN 2019-2022 Inclusief toelichting op wijzigingen	20
Bijlage 2 Overzicht mutaties op het begrotingsbeeld en toelichting	43
Bijlage 3 Actualisatie van de risico's	51
Bijlage 4 Overzicht mutaties vermogenspositie en incidentele weerstandsratio	58

Inleiding

Met de Perspectiefnota (P-nota) 2019 legt het college aan de raad de beleidskaders voor waarmee de begroting voor 2019 en de meerjarenbegroting 2020 – 2022 zal worden opgesteld. Tevens wordt vooruitlopend op de definitieve uitkomsten een eerste financiële blik gegeven voor de periode 2019 – 2022.

Planning

De planning van de behandeling is als volgt:



Het beleid in de raadsperiode 2018-2022

Voor het beleid in de raadsperiode 2018-2022 kan onderscheid worden gemaakt tussen de jaren 2018, 2019 en 2020-2022. De coalitievorming naar aanleiding van de gemeenteraadsverkiezingen in dit voorjaar is op het moment van schrijven in de afrondende fase. In het DIN 2018-2021 zijn de beleidsdoelstellingen opgenomen die zijn gebaseerd op het raadsakkoord 2014-2018 “Anders denken, anders doen”. Ook in het DIN 2019-2022 is het bestaande beleid voortgezet en zoals de afgelopen jaren onderverdeeld naar thema’s binnen de drie raadsprogramma’s. De wijzigingen op het vastgestelde DIN 2018-2021 zijn daardoor minimaal en toegelicht op pagina 8 en 9 van deze Perspectiefnota 2019.

Zo mogelijk wordt het DIN aangepast bij de begroting 2019, en als dat niet haalbaar blijkt, bij de P-nota 2020. Daarmee zal het beleid in de begroting 2019 zo veel mogelijk aangepast kunnen worden aan de Samenwerkingsagenda “Maak meedoen mogelijk” en het DIN 2020-2023 zal volledig gebaseerd zijn op de door uw raad vastgestelde samenwerkingsagenda.

Leeswijzer Perspectiefnota 2019

De P-nota 2019 heeft de opbouw zoals weergegeven in de hieronder vermelde leeswijzer. De informatie is opgenomen in drie hoofdstukken. Daarnaast is nadere detailinformatie en toelichting opgenomen in een viertal bijlagen. De P-nota moet als onderstaand worden gelezen:

I Beleidskader Beleidskader 2019 – 2022	- Doelen en inspanningen per programma - Mutaties in inzet middelen voor vastgestelde of voorgestelde inspanningen
II Financieel kader Financieel kader 2019 – 2022	- Actualisatie financieel beeld rekening houdend met algemene en lokale ontwikkelingen - Actualisatie risico-inventarisatie - Vooruitblik op effect van investeringen vanuit “Focus met Ambitie”.
III Integrale afweging Confrontatie beleidskader en financieel kader	- Overzicht van inzet extra middelen voor realisatie beleidskader t.o.v. de vrij beschikbare middelen
IV Bijlagen Nadere toelichting op beleids- en financiële kader	- Bijlage 1 Toelichting op wijzigingen in het DIN - Bijlage 2 Toelichting op de algemene en lokale ontwikkelingen - Bijlage 3 Actualisatie van de risico's - Bijlage 4 Overzicht mutaties in vermogenspositie

De P-nota bevat op twee onderdelen informatie:

- **Het beleid**

Het beleidsdeel betreft informatie over de te realiseren raadsdoelen en resultaten en de daarvoor door ons college te leveren inspanningen. Omdat we bij het opstellen van de Perspectiefnota nog in de coalitievorming zitten en het te vroeg is voor een nieuw vastgesteld DIN, is het DIN 2019-2022 een voortzetting van het door uw raad vastgestelde DIN 2018-2021. Nieuwe accenten kan uw raad middels amendementen aanbrengen, waarbij uw raad zelf prioriteiten kan aanbrengen op basis van het nieuw te sluiten akkoord. Bij de Perspectiefnota 2020-2023 zal een nieuw DIN opgesteld worden op basis van het nieuw gesloten akkoord.

- **De financiën**

Het financiële deel betreft een eerste vooruitblik van de te verwachten financiële situatie in het nieuwe begrotingsjaar en de daaropvolgende jaren van het meerjarenperspectief evenals een actualisatie van de risico's en het benodigd weerstandsvermogen. Voor inspanningen die niet binnen de bestaande budgettaire middelen kunnen worden gerealiseerd is een raming van het extra benodigde budget opgenomen. Met het beschikbaar hebben van de informatie op deze beide onderdelen (beleid en financiën) kan door uw raad een integrale afweging worden gemaakt bij het prioriteren van het uit te voeren beleid en de inzet van de daarvoor benodigde middelen binnen de beschikbare financiële ruimte. In hoofdstuk III van deze nota wordt op deze integrale afweging nader ingezoomd. Omdat we nu in een overgangsjaar zitten tussen de oude raad met het raadsakkoord "Anders denken, anders doen" en de nieuwe raad met een nog vast te stellen (coalitie)akkoord, betreffen de financiële wijzigingen, naast de onoverkoombaarheden geen financiële wijzigingen die samenhangen met nieuw beleid, maar is het puur een voortzetting van het bestaande beleid.

I) Beleidskader: het DIN, Doelen- en inspanningennetwerk

Het beleidskader bestaat uit:

I Het DIN, waarin per programma de doelen en inspanningen zijn weergegeven

II Een overzicht van de benodigde inzet van middelen waarmee het beleidskader kan worden uitgevoerd

De volledige uitwerking van het DIN is opgenomen in bijlage 1.

De opbouw van het in de programmabegroting op te nemen DIN wordt als volgt toegelicht:

I Opbouw beleidsdeel raadsprogramma's

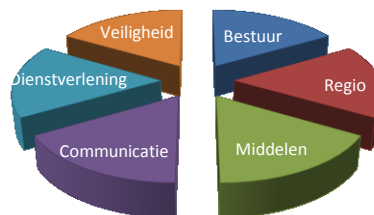
Per programma is onderstaande indeling aangehouden:

Strategisch programmadoel

- Een beschrijving van het programmadoel.

Programmathema's

- De programma's zijn opgedeeld in thema's (subprogrammaonderdelen) zoals grafisch weergegeven in het cirkeldiagram met als voorbeeld programma 1.



Hoofddoelen ("ER-doelen")

- Per thema zijn de hoofddoelen ("ER-doelen") benoemd uit het bestaande raadsakkoord en de thema-avonden. Deze hoofddoelen worden ook vaak betiteld als "ER-doelen" omdat ze in veel gevallen inhoud bevatten zoals beter, mooier, veiliger, duurzamer etc. en daarmee te weinig concreet zijn om inspanningen op te benoemen en om later door ons college verantwoording af te kunnen leggen over de realisatie van de doelen. In aansluiting op een reeks van thema-avonden zijn in het verleden twee avonden gehouden met uw raad met als doel deze "ER-doelen" te vertalen naar resultaten (SMART-doelen). Deze resultaten en de daarvoor door ons college te leveren inspanningen zijn vervolgens per thema in elk programma opgenomen in een Doelen- en inspanningennetwerk (DIN).

Doelen- en inspanningennetwerk (DIN)

- In de groene blokjes onder het kopje hoofddoelen is beknopt het doel beschreven dat antwoord geeft op de vraag wat willen we bereiken.
- In de blauwe blokjes daarnaast zijn de resultaten (SMART-doelen) beschreven die in overleg met uw (oude) raad tot stand zijn gekomen.
- In de oranje blokjes in de rechterkolommen zijn de voor het doel benodigde inspanningen beknopt beschreven en in de tijd uitgezet over de jaren van de meerjarenbegroting, waarbij alleen het bestaande reeds door uw (oude) raad vastgestelde beleid en bijbehorende inspanningen zijn weergegeven.
- Indien de inspanning over meerdere jaren loopt, strekt het blokje zich grafisch ook over deze jaren uit
- Tot slot is, indien er aan een inspanning extra budgettaire consequenties zijn verbonden, dit ook vermeld.

II Inspanningen uit het DIN waarvoor extra of gewijzigd budget benodigd is

In de P-nota 2016 en de begroting 2016 is de beleidsbegroting voor het eerst gepresenteerd in een DIN 2016-2019. Hierbij zijn voor een aantal inspanningen ook extra middelen toegekend. Lokale ontwikkelingen vragen om bijstellingen in dit DIN. In enkele gevallen heeft dit ook financiële consequenties. Ook zijn in de afgelopen jaren een aantal budgetten voor inspanningen in het DIN overgeheveld naar de reguliere begroting, omdat deze inspanningen intussen onontkoombaar waren geworden. In onderstaand overzicht geven wij een overzicht van de inspanningen in het DIN met financiële gevolgen, zoals ons college het aan u voorstelt voor de begrotingsperiode 2019-2022. Zoals uw raad kan zien zijn er weinig financiële wijzigingen en zijn de aangebrachte wijzigingen gebaseerd op voortzetting van het bestaande beleid:

bedragen in €

Inspanningen vanuit het DIN waarvoor extra budget benodigd is	2019	2020	2021	2022
Programma 1 Bestuur, regio en middelen				
1) Vervanging website investering € 100.000	35.000		-	-
2) Kapitaallasten nieuw raadsinformatiesysteem (aanschaf 2017)	24.600	24.600	-	-
x) Zaakgericht werken (o.a. digitaliseren archieffunctie € 50.000)			-	-
3) Meting klanttevredenheid	-	15.000	-	
4) Handhaving permanente bewoning en woonfraude	40.000			
5) Extra inzet voor juridische afhandeling reguliere handhavingzaken	60.000			
x) Web app voor begroting en jaarrekening € 25.000	-	-	-	-
Programma 2 Sociaal Domein				
6) Inzet voor controleren en handhaven alcohol- en drugsgebruik	35.000	35.000	-	-
7) Vanuit de werkgroep dementie-vriendelijk 3 initiatieven uitvoeren	35.000	35.000	-	-
Programma 3 Ruimte en leefomgeving				
8) Uitwerken duurzaamheidsagenda 2016-2020	25.000	25.000	-	-
9) Bijdrage aan Energieakkoord Holland Rijnland 2017-2025	26.794	26.794	26.794	26.794
10) Ambtelijke inzet voor Energie-akkoord HR, open landschap en bodemdaling en overige activiteiten voor energieneutraliteit.	40.000	40.000	40.000	40.000
11) Uitvoering geven aan vervolgfases IBOR (wegen)	350.000	550.000	550.000	550.000
12) Inzet extra middelen IBOR voor realisatie extra wensen (parels)	25.000	25.000	25.000	-
13) Ophogen cofinancieringsbudget Groen en Natuur	50.000	50.000	-	-
14) Activeren en innoveren recreatieprojecten	50.000	-	-	-
15) Uitvoeringskosten recreatieve projecten	35.000	-	-	-
16) Doorontwikkelen werkgeversservicepunt	30.000	-		
17) Uitvoering initiatieven nav Kernen in hun Kracht	10.000	10.000	-	-
18) Uitvoering onderzoek naar impact ontwikkelingen rondom Schiphol	10.000	10.000	10.000	-
Totaal	881.394	846.394	651.794	616.794
Reeds beschikbaar gesteld DIN 2016-2019 in begroting 2018	898.894	821.794	651.794	651.794
Totaal extra benodigd(+) voor of vrijval(-) uit DIN 2019-2022	-17.500	24.600	-	-35.000

Alle wijzigingen in bovenstaand overzicht zijn een gevolg van bestaand en reeds vastgesteld beleid. Hieronder zijn de mutaties per jaar toegelicht:

In 2019 valt er een bedrag van € 17.500 vrij. Dit is het budget dat beschikbaar was voor de implementatie van het zaakgericht werken. Dit budget betreft geen investering, zoals voorheen verondersteld. Het zijn de implementatiekosten, die al in 2018 worden gemaakt. Bij de 4-maandsrapportage van 2018 wordt voorgesteld dit budget al in 2018 beschikbaar te stellen hiervoor, waardoor het in 2019 niet meer nodig is en, na instemming door uw raad, vervalt ten gunste van 2018.

In 2020 is een extra budget nodig voor de dekking van de kapitaallasten van het raadsinformatiesysteem. De aanschaf heeft plaatsgevonden in 2017 (in plaats van 2016), waardoor ook de kapitaallasten zijn doorgeschoven naar 2018-2020 (in plaats van 2017-2019).

Daarnaast bestaat de wens om de inzet voor handhaving permanente bewoning en woonfraude en extra inzet voor juridische afhandeling van reguliere handhavingszaken vanaf 2020 voort te zetten. Aangezien dit niet in het bestaande DIN was opgenomen, is dit voorstel opgenomen in het overzicht gewenste en noodzakelijke investeringen en uitgaven in overige aandachtsgebieden op pagina 15.

In 2022 valt er in totaal een bedrag van € 35.000 vrij. Deze vrijval is veroorzaakt doordat in z'n totaliteit het vastgestelde DIN voor 2021 wordt doorgetrokken naar 2022, voor zover dat vastgesteld beleid is. Voor wat betreft het budget voor de parels en de bijdrage voor het onderzoek naar de impact van de ontwikkelingen rondom Schiphol is dit niet het geval, waardoor deze bedragen kunnen vrijvallen. De budgetten voor de bijdrage aan het Energieakkoord Holland Rijnland lopen in principe door zolang het akkoord loopt, dus t/m 2025. Het budget voor het uitvoering geven aan de vervolgfases van het IBOR zijn noodzakelijk zolang het door uw raad bij de Perspectiefnota 2016 vastgestelde kwaliteitsniveau voor de buitenruimte in stand blijft.

In bijlage 1 is een volledig overzicht van het DIN opgenomen. Per programma, per thema zijn de doelstellingen en inspanningen verwoord. Ook zijn in deze overzichten alle doelen en resultaten opgenomen waarvan de inspanningen binnen de reguliere budgetten kunnen plaatsvinden. Het DIN 2019-2022 is alleen geactualiseerd. In 2018 gerealiseerde inspanningen en volledig gerealiseerde resultaten die geen toegevoegde waarde meer geven, zijn uit het DIN verwijderd. Het DIN 2019-2022 is daarmee niet wezenlijk veranderd ten opzichte van het DIN 2018-2021.

II) Financieel kader

Het financieel kader is een zo goed mogelijke inschatting van de uitkomsten van de begroting 2019 en de meerjarenbegroting 2020 – 2022. Hieronder volgt bij drie onderdelen een totaaloverzicht van de naar schatting beschikbare middelen (structureel en incidenteel) met als berekeningsbasis de uitkomsten van de begroting 2018 – 2021 en rekening houdend met algemene en lokale ontwikkelingen, een actualisatie van de risico's en het daarvoor benodigd weerstandvermogen:

1) Prognose van het begrotingsbeeld voor 2019 – 2022 rekening houdend met de algemene en lokale ontwikkelingen

In 2019-2022 hebben we te maken met vele ontwikkelingen die naar verwachting impact gaan hebben op ons begrotingsbeeld. In bijlage 2 is een overzicht opgenomen van algemene ontwikkelingen en een overzicht van lokale ontwikkelingen. Tevens is in de bijlage een toelichting gegeven op deze ontwikkelingen. In onderstaande tabel is het effect zichtbaar van deze ontwikkelingen op het begrotingsbeeld voor 2019-2022.

Bedragen in €

Begrotingsbeeld	2019		2020		2021		2022	
Begrotingssaldo Raadsvoorstel begroting 2018	-2.078.043	V	-2.111.098	V	-2.669.428	V	-69.428	V
Amendement met (deels) structureel effect: onderzoek Schiphol	10.000	N	10.000	N	10.000	N	0	
RD2016.111 (samenwerking I&A)	159.271	N	225.295	N	285.887	N	286.881	N
Structureel effect Berap 2017	135.490	N	135.490	N	135.490	N	135.490	N
Het laatst bij de raad bekende begrotingsbeeld (vertrekpunt voor de P-nota)	-1.773.282	V	-1.740.313	V	-2.238.051	V	352.943	N
Effect nog vast te stellen structurele begrijp Jaarrekening 2017	-120.000	V	-120.000	V	-120.000	V	-120.000	V
Effect uit 4-mnd rapportage 2018 (voor zover niet al in P-nota bij ontwikkelingen verwerkt)	11.000	N	11.000	N	11.000	N	11.000	N
Ontwikkelingen volgend uit deze P-nota (algemeen en lokaal)	-1.426.910	V	-1.474.119	V	-2.180.725	V	-2.418.407	V
Prognose nieuw begrotingsbeeld 2019 - 2022	-3.309.192	V	-3.323.432	V	-4.527.776	V	-2.174.464	V
Wijzigingen inspanningen DIN 2019-2022	-17.500	V	24.600	N	0	N	-35.000	V
Prognose begrotingsbeeld 2019-2022 incl DIN	-3.326.692	V	-3.298.832	V	-4.527.776	V	-2.209.464	V

2) Prognose van het begrotingsbeeld na reservering van structurele weerstand bij ratio 1,0 en bij ratio 1,4

Van het geprognosticeerde meerjaren begrotingsresultaat dienen voldoende middelen te worden gereserveerd voor weerstand. Uw raad heeft het kader vastgesteld dat de risico's tegen de ratio 1 – 1,4 dienen te zijn afgedekt. Hieronder ziet u wat de onder- en bovenkant van deze ratioklasse voor de vrij beschikbare begrotingsruimte betekent, met verwijzing naar bijlage 3 waarin de herziene risico-inventarisatie is opgenomen.

Begrotingsbeeld bij bestaand DIN						Bedragen in €				
		Beeld bij ratio 1,0				Beeld bij ratio 1,4				
		Prognose nieuw begrotingsbeeld		Reservering voor weerstand bij ratio 1,0		Reservering voor weerstand bij ratio 1,4		Vrij beschikbare begrotingsruimte		
Prognose 2019	-3.309.192	V	533.389	N	-2.775.803	V	746.745	N	-2.562.447	V
Prognose 2020	-3.323.432	V	562.189	N	-2.761.243	V	787.065	N	-2.536.367	V
Prognose 2021	-4.527.776	V	562.189	N	-3.965.587	V	787.065	N	-3.740.711	V
Prognose 2022	-2.174.464	V	1.012.189	N	-1.162.275	V	1.417.065	N	-757.399	V

3) Prognose van het begrotingsbeeld inclusief voorstellen DIN na reservering van structurele weerstand bij ratio 1,0 en 1,4.

Bij het vaststellen van de Perspectiefnota 2018 heeft uw raad tevens het DIN 2018-2021 voor de begroting 2018-2021 vastgesteld. Bij het opstellen van de Perspectiefnota 2019 heeft ons college het DIN geactualiseerd. Ons college heeft hierbij het bestaande beleid vanuit het bestaande DIN voortgezet. Hierbij zijn geen wezenlijke veranderingen aangebracht. De hierdoor ontstane middelenvraag respectievelijk vrijval van budgetten is daardoor zeer gering. De budgettaire wijzigingen in het DIN zijn toegelicht op pagina 9 van dit document.

Rekening houdend met de onontkoombare ontwikkelingen en de wensen van het bijgestelde DIN 2019-2022 ziet het begrotingsbeeld, met reservering voor structurele risico's er als volgt uit:

Begrotingsbeeld met bijgesteld DIN 2019-2022

Bedragen in €

	Beeld bij ratio 1,0					Beeld bij ratio 1,4				
	Prognose nieuw begrotingsbeeld 2019-2022 (zie blz 10)			Reservering voor weerstand bij ratio 1,0		Overschot op begroting		Reservering voor weerstand bij ratio 1,4		Overschot/tekort op begroting
Prognose 2019	-3.326.692	V	533.389	N	-2.793.303	V	746.745	N	-2.579.947	V
Prognose 2020	-3.298.832	V	562.189	N	-2.736.643	V	787.065	N	-2.511.767	V
Prognose 2021	-4.527.776	V	562.189	N	-3.965.587	V	787.065	N	-3.740.711	V
Prognose 2022	-2.209.464	V	1.012.189	N	-1.197.275	V	1.417.065	N	-792.399	V

4) Effect van toekomstige ontwikkelingen.

Op basis van de bovenstaande tabellen geeft onze begroting meerjarig een positief resultaat, inclusief de geïnventariseerde én gekwantificeerde risico's, tegen een ratio van 1. Ondanks het wegvallen van de precarioheffing vanaf 2022 blijft ons begrotingsresultaat structureel meerjarig positief. Ook als we rekening houden met de weerstandsratio van 1 – 1.4 voor de risico's, dan laat bovenstaand model zien dat er voldoende budgettaire ruimte is om deze structurele risico's op te vangen binnen de begroting. Dat het meerjarenbegrotingsresultaat een positief beeld geeft is met name het geval door de gunstige impact van de Septembercirculaire, zichtbaar in het positieve meerjarenbeeld, zoals bekend van de begroting 2018-2021. Daarna hebben wij dit voorjaar de Maartcirculaire en de Meicirculaire ontvangen. Deze hebben de positieve impact op onze algemene uitkering nog eens versterkt. De financiële impact van de Maart- en Meicirculaire kunt u zien in bijlage 2 van deze nota.

Ons college wil uw raad echter ook graag informeren over de effecten van een aantal toekomstige ontwikkelingen en wensen met een forse structurele financiële impact op onze meerjarenbegroting. We hebben het over de gewenste investeringen in de IKC's en brede scholen, de mogelijke renovatie of herontwikkeling van De Tweesprong, het noodzakelijke onderhoud aan de kunstwerken en wensen ten aanzien van de bereikbaarheid van onze gemeente en de inrichting van de openbare ruimte en wensen om bepaalde inspanningen uit het DIN voor een langere periode te continueren. Bij de Samenwerkingsagenda "Maak meedoen mogelijk" zijn deze wensen in bijlage 6 "focus met ambitie" in een overzicht opgenomen en toegelicht. Om uw raad een goede prioritering te kunnen laten maken en te laten beoordelen wat enerzijds noodzakelijk en wenselijk is en anderzijds binnen de begrotingsruimte mogelijk is, is dit overzicht van wensen nu ook toegevoegd aan deze

Perspectiefnota onder 4.2. Het zijn eerste berekeningen, gebaseerd op een aantal uitgangspunten. De daadwerkelijke financiële impact zal afhankelijk zijn van wanneer en de wijze waarop de verschillende wensen worden uitgevoerd.

4.1) Gewenste investeringen in IKC's en brede scholen

Uw raad heeft ons college bij de besluitvorming over IKC Leimuiden en Brede School Hoogmade gevraagd in de Perspectiefnota 2018 inzicht te geven in de gevolgen van de extra investeringen die nodig zijn voor klimaatneutrale scholen, mede ook met de wetenschap dat er niet alleen plannen bestaan voor de bouw van IKC Leimuiden en de Brede School Hoogmade, maar dat er ook al vergevorderde plannen zijn voor IKC Rijsaterwoude en eerste globale plannen voor IKC Oude Wetering. Hierover heeft ons college uw raad geïnformeerd. In deze Perspectiefnota geeft ons college een geactualiseerd beeld hiervan. Naar verwachting ontvangt uw raad deze zomer het voorstel voor de uitbreiding van het krediet voor het IKC Leimuiden voor de inrichting van de infrastructuur en voor duurzaamheidsinvesteringen én het voorstel voor de kredietaanvraag voor de bouw van het IKC Rijsaterwoude. Wanneer we de bestaande besluitvorming buiten beschouwing laten (deze is al verwerkt in het begrotingsbeeld, zoals geschetst op pagina 10) en de nog gewenste investeringen in klimaatneutrale IKC's financieel vertalen in de toekomstige extra kapitaallasten, ziet dit er als volgt uit:

Bedragen in €

Impact investeringen IKC's en brede scholen	investeringsbedrag	2019		2020		2021		2022		2023	
Brede School Hoogmade (krediet € 2.300.000, reeds in meerjarenbegroting, getoonde vrijval nog niet in begroting)	2.300.000	-3.506	V	-3.506	V	-3.506	V	-3.506	V	-3.506	V
IKC Leimuiden (krediet € 4.500.000 (in meerjarenbegroting)+ nog te voteren: € 2.090.000 in verband met infra en duurzaamheid, dit deel nog niet in begroting)	6.590.000	3.462	N	22.708	N	38.720	N	38.720	N	38.720	N
IKC Rijsaterwoude (nog te voteren, niet in begroting)	1.910.000	-17.644	V	12.178	N	12.178	N	12.178	N	12.178	N
IKC Oude Wetering (nog te voteren, niet in begroting)	11.850.000	4.680	N	12.480	N	20.280	N	216.944	N	389.193	N
IKC Woubrugge (nog te voteren, niet in begroting)	6.050.000	1.560	N	4.680	N	12.480	N	98.416	N	199.303	N
Totaal effect in de begroting voor vervanging scholen, klimaatneutraal en brede schoolconcept, zijnde de gewenste toekomstige investeringen in IKC's en brede scholen	28.700.000	-11.448	V	48.540	N	80.152	N	362.752	N	635.888	N

Bewust is hier niet alleen het perspectief voor 2019-2022, maar ook een doorkijk naar 2023 gegeven, omdat in 2022 naar verwachting de scholen zijn opgeleverd en de kapitaallasten dan uit rente én afschrijving bestaan. We zien dat bovenop de kapitaallasten voor de Brede School Hoogmade en IKC Leimuiden, die op basis van de reeds toegekende kredieten al in de begroting zijn verwerkt, de toekomstig gewenste investeringen nog een extra kapitaallast groeiend tot € 635.888 per jaar veroorzaken.

Het meerjarig effect van bovenstaande gewenste investeringen op het meerjarenbegrotingsbeeld, inclusief de mutaties als gevolg van het geactualiseerde DIN, de algemene en lokale ontwikkelingen en de reservering voor de weerstandratio voor de geïnventariseerde en gekwantificeerde risico's, ziet er als volgt uit:

Begrotingsbeeld inclusief DIN 2019-2022, reservering voor weerstand en realisatie IKC, exclusief overige toekomstige ontwikkelingen/ wensen

	Beeld bij ratio 1,0										
	Prognose nieuw begrotingsbeeld 2019-2022, incl DIN (zie blz 10)		Reservering voor weerstand bij ratio 1,0		Overschot op begroting			Impact gewenste investeringen Brede scholen/ IKC's		Overschot/ tekort op begroting	
Prognose 2019	-3.326.692	V	533.389	N	-2.793.303	V			-11.448	V	-2.804.751
Prognose 2020	-3.298.832	V	562.189	N	-2.736.643	V		48.540	N	-2.688.103	V
Prognose 2021	-4.527.776	V	562.189	N	-3.965.587	V		80.152	N	-3.885.435	V
Prognose 2022	-2.209.464	V	1.012.189	N	-1.197.275	V		362.752	N	-834.523	V
Prognose 2023	-2.209.464	V	1.012.189	N	-1.197.275	V		635.888	N	-561.387	V

	Beeld bij ratio 1,4										
	Prognose nieuw begrotingsbeeld 2018-2021, incl DIN (zie blz 10)		Reservering voor weerstand bij ratio 1,4		Overschot op begroting			Impact gewenste investeringen Brede scholen/ IKC's		Overschot/ tekort op begroting	
Prognose 2019	-3.326.692	V	746.745	N	-2.579.947	V		-11.448	N	-2.591.395	V
Prognose 2020	-3.298.832	V	787.065	N	-2.511.767	V		48.540	N	-2.463.227	V
Prognose 2021	-4.527.776	V	787.065	N	-3.740.711	V		80.152	N	-3.660.559	V
Prognose 2022	-2.209.464	V	1.417.065	N	-792.399	V		362.752	N	-429.647	V
Prognose 2023	-2.209.464	V	1.417.065	N	-792.399	V		635.888	N	-156.511	V

4.2) Gewenste en noodzakelijke investeringen en uitgaven in overige aandachtsgebieden

Naast de investeringen in de IKC's en brede scholen zijn er nog meer gewenste en noodzakelijke investeringen, die geïnventariseerd zijn voor de komende coalitieperiode en als bijlage toegevoegd aan de Samenwerkingsagenda "Maak meedoen mogelijk". Hieronder ziet u een aangepast overzicht met grove berekeningen, gebaseerd op een aantal uitgangspunten. De daadwerkelijke financiële impact zal afhankelijk zijn van óf en zo ja, wanneer en op welke wijze de verschillende wensen worden uitgevoerd.

Bedragen in €									
Impact investeringen toekomstige ontwikkelingen	investering	2019	2020	2021	2022	2023			
Renovatie/ nieuwbouw de Tweesprong (gereed 2022) Eventuele voortijdige investeringen ivm extra dotatie aan de onderhoudsvoorziening voor achterstallig onderhoud om het zwembad open te houden vinden, na goedkeuring raad, plaats tlv alg. reserve. Zie risicoparagraaf.	9.100.000	170.325	N 170.325	N 170.325	N 170.325	N 456.453	N		
Doortrekken parallelweg N207/ landbouwverkeer (in 2020)	7.000.000		N	N 362.697	N 362.697	N 362.697	N		
Kunstwerken, totale investering in 10 jaar (invest € 314.877 per jaar) (uitgaande van groot onderhoud en daarmee niet activeren en afschrijven). Indien deel van de investeringen wel moet worden geactiveerd, dan zijn in het begin de jaarlijkse lasten lager, en worden deze gaande weg de investeringen plaatsvinden steeds hoger.	3.148.770	314.877	N 314.877	N 314.877	N 314.877	N 314.877	N		
Implementatie omgevingswet uitgaven t/m 2021 (t.l.v. alg. reserve)	2.400.000	0	N 0	N 0	N 0	N 0	N		
Doortrekken Sotaweg/ de Lasso bedrijven terrein (in 2020)	635.000		N	N 32.902	N 32.902	N 32.902	N		
Herinrichting openbare ruimte Winkelhart R'veen, aansluiten Noordplein en Zuidplein (Uitgangspunt herinrichting in 2019)	315.000		N 16.321	N 16.321	N 16.321	N 16.321	N		
Buitensport/ kunstgrasvelden, totale investering in de komende 30 jaar €5,5 mln. Uitgaande van overdracht van de velden aan de verenigingen, waarbij de gemeente jaarlijks 100% bijdrage levert om dit door de verenigingen zelf uit te laten voeren. Hierbij is dus geen rekening gehouden met een bijdrage van de verenigingen of van evt mogelijk btw voordeel.	5.500.000	183.000	N 183.000	N 183.000	N 183.000	N 183.000	N		
1 fte formatie en éénmalige advieskosten ivm effectieve aanpak ondermijning		105.000	N 80.000	N 80.000	N 80.000	N 80.000	N		
Voortzetten DIN handhaving permanente bewoning en woonfraude			40.000	N 40.000	N 40.000	N 40.000	N		
Voortzetten DIN extra inzet voor juridische afhandeling reguliere handhavingzaken			60.000	N 60.000	N 60.000	N 60.000	N		
Parkeerplaats Noordeinde Hoogmade	pm	pm	N pm	N pm	N pm	N pm	N		
Verduurzaming/ kwaliteit Openbare Ruimte (bovenop bestaande begroting en DIN). Bedrag/ bedragen is afhankelijk van ambities en wensen.	pm	pm	N pm	N pm	N pm	N pm	N		
Veense Hout, investering en onderhoudslasten zijn afhankelijk van ambities en verdeling lasten privaat/ gemeente.	pm		N	N pm	N pm	N pm	N		
Inwonersinitiatieven	pm	pm	N pm	N pm	N pm	N pm	N		
Duurzaamheid (ambitie en wensen bovenop reeds in begroting opgenomen budgetten en in begroting verwerkte investeringskredieten IKC's)	pm		N pm	N pm	N pm	N pm	N		
Totaal effect op de meerjarenbegroting van bovenstaande ontwikkelingen		773.202	N 864.523	N 1.260.122	N 1.260.122	N 1.546.250	N		

Het meerjarig effect van bovenstaande gewenste investeringen op het meerjarenbegrotingsbeeld, inclusief de mutaties als gevolg van het geactualiseerde DIN, de algemene en lokale ontwikkelingen, de reservering voor de weerstandratio voor de geïnventariseerde en gekwantificeerde risico's én de investeringen in de IKC's ziet er als volgt uit:

Bedragen in €

Begrotingsbeeld inclusief DIN 2019-2022, reservering voor weerstand, realisatie IKC's én toekomstige ontwikkelingen, excl PM posten

	Beeld bij ratio 1,0														
	Prognose nieuw begrotingsbeeld 2019-2022, incl DIN (zie blz 10)			Reservering voor weerstand bij ratio 1,0		Overschot op begroting			Impact gewenste investeringen Brede scholen/ IKC's		Impact overige toekomstige ontwikkelingen		Overschot/tekort op begroting		
Prognose 2019	-3.326.692	V		533.389	N	-2.793.303	V			-11.448	V		773.202	N	-2.031.549
Prognose 2020	-3.298.832	V		562.189	N	-2.736.643	V		48.540	N		864.523	N	-1.823.579	V
Prognose 2021	-4.527.776	V		562.189	N	-3.965.587	V		80.152	N		1.260.122	N	-2.625.313	V
Prognose 2022	-2.209.464	V		1.012.189	N	-1.197.275	V		362.752	N		1.260.122	N	425.599	N
Prognose 2023	-2.209.464	V		1.012.189	N	-1.197.275	V		635.888	N		1.546.250	N	984.863	N

	Beeld bij ratio 1,4												
	Prognose nieuw begrotingsbeeld 2018-2021, incl DIN (zie blz 10)		Reservering voor weerstand bij ratio 1,4		Overschot op begroting			Impact gewenste investeringen Brede scholen/ IKC's		Impact overige toekomstige ontwikkelingen		Overschot/tekort op begroting	
Prognose 2019	-3.326.692	V	746.745	N	-2.579.947	V		-11.448	V	773.202	N	-1.818.193	V
Prognose 2020	-3.298.832	V	787.065	N	-2.511.767	V		48.540	N	864.523	N	-1.598.704	V
Prognose 2021	-4.527.776	V	787.065	N	-3.740.711	V		80.152	N	1.260.122	N	-2.400.437	V
Prognose 2022	-2.209.464	V	1.417.065	N	-792.399	V		362.752	N	1.260.122	N	830.475	N
Prognose 2023	-2.209.464	V	1.417.065	N	-792.399	V		635.888	N	1.546.250	N	1.389.739	N

Bovenstaand overzicht laat zien dat wil onze gemeente een structureel sluitend meerjarenperspectief in stand houden met een weerstandsratio van 1, dat in de komende jaren keuzes moeten worden gemaakt. **Gehoor geven aan de gewenste investeringen voor alle IKC's en alle overige geïnventariseerde onderwerpen is financieel niet haalbaar.** Uw raad en ons college zullen moeten bepalen “wat moet en wat kan”, zodat onze begroting structureel in evenwicht is en onze financiële positie gezond blijft.

III) Integrale afweging beleidskader en beschikbaar financieel kader

Bij onderdeel I is een overzicht gegeven van de inspanningen uit het DIN die inzet van extra budget vragen.
Bij onderdeel II is een actualisatie van de beschikbare middelen gegeven, het beschikbaar financieel kader.
Hiermee zijn alle onderdelen benoemd om te kunnen komen tot een integrale afweging en prioriteitsbepaling gegeven.

In hoofdstuk III wordt inzicht gegeven in de mate waarin geldvragende inspanningen passen binnen de beschikbare middelen:

Bedragen in €

Integrale afweging bij ratio 1,0						
Middelen beschikbaar			Middelen vraag			
	Vrij inzetbare begrotingsruimte bij weerstand 1,0		Extra middelen/vrijval mutaties DIN 2019		Overschot/tekort op begroting	
2019	-2.775.803	V	-17.500	N	-2.793.303	V
2020	-2.761.243	V	24.600	N	-2.736.643	V
2021	-3.965.587	V	0	N	-3.965.587	V
2022	-1.162.275	V	-35.000	V	-1.197.275	V

Integrale afweging bij ratio 1,4						
Middelen beschikbaar			Middelen vraag			
	Vrij inzetbare begrotingsruim te bij weerstand 1,4		Extra middelen/ vrijval mutaties DIN 2019		Overschot/ tekort op begroting	
2019	-2.562.447	V	-17.500	N	-2.579.947	V
2020	-2.536.367	V	24.600	N	-2.511.767	V
2021	-3.740.711	V	0	N	-3.740.711	V
2022	-757.399	V	-35.000	V	-792.399	V

Confrontatie nieuw financieel beeld en budgetvraag inspanningen

Middelen beschikbaar

De beschikbare middelen zijn met name positief beïnvloed door de positieve effecten uit de septembercirculaire in 2017 en de maart- en meicirculaire 2018. Deze positieve effecten zijn zelfs toereikend om het wegvallen van de precarioheffing vanaf 2022 op te kunnen vangen. Deze extra ruimte is verkleind door de nadelige structurele effecten van de 8-maandsrapportage 2017 en de begrotingswijziging voor de I&A samenwerking. Zoals bekend waren de ICT budgetten de afgelopen jaren steeds lager dan de werkelijke lasten en, in afwachting van de definitieve besluitvorming over de uitbesteding van deze taak, steeds incidenteel tussentijds bijgeraamd. Nu het besluit over de I&A samenwerking met de gemeente Alphen aan den Rijn definitief is genomen en de overeenkomst is gesloten, is de wijziging structureel verwerkt.

Daarnaast hebben wij in deze Perspectiefnota de algemene en lokale ontwikkelingen geïnventariseerd en mee laten spelen in het begrotingsbeeld. Belangrijke posten die het positieve financiële beeld minder positief maken zijn de hogere bijdragen voor de verschillende verbonden partijen, hogere onderhoudskosten door areaal-uitbreiding, stijging van diverse bedrijfsvoeringskosten en hogere lasten in verband met de Wet AVG. Daarnaast stijgt jaarlijks de dotatie aan de reserve IMNOR ter dekking van de jaarlijks stijgende kapitaallasten. Dit houdt verband met de wijziging in de BBV in 2017 waarbij de exploitatiebudgetten zijn afgeraamd en we de komende 30 jaar te maken hebben met stijgende kapitaallasten als gevolg van de verplichte activering van deze investeringen. Pas als de eerste investeringen zijn afgeschreven zullen de kapitaallasten door vrijval van afgeschreven investeringen een meer gelijkmatig beeld geven.

Per saldo blijft de vrij inzetbare begrotingsruimte zowel bij een ratio van 1 als bij een ratio van 1.4 ruim positief in de komende vier jaar. Wel zien we een forse daling van het positieve resultaat door het wegvallen van de precarioheffing. De budgettaire ruimte blijft toereikend om de geïnventariseerde en gekwantificeerde risico's structureel binnen onze begroting op te kunnen vangen.

Middelenvraag

De middelenvraag is beperkt. In dit laatste jaar, waarbij het DIN gebaseerd is op het raadsakkoord "Anders denken, anders doen", zet ons college de reeds ingezette koers verder uit, waardoor de extra middelenvraag eigenlijk nihil is en slechts uit verschuivingen bestaat.

De extra middelenvraag beperkt zich tot een extra budget dat nodig is in 2020 voor de dekking van de kapitaallasten van het raadsinformatiesysteem, door verschuiving van het jaar van aanschaf. (2017 ipv 2016)

De overige mutaties zijn het gevolg van vrijval van budgetten en betreffen geen middelenvraag. €17.500 in 2019 en € 35.000 in 2022.

Conclusie is dat de meerjarenbegroting over alle vier jaren een ruim positief resultaat laat zien en dat tot en met 2021 ruimschoots wordt voldaan aan de door uw raad bepaalde weerstandsnorm van 1 – 1.4. In 2022 wordt het resultaat kleiner, maar wordt nog steeds voldaan aan deze weerstandsnorm. Bij deze conclusie houden we alleen rekening met de gevraagde middelen bij deze Perspectiefnota. Als we ook naar de toekomstige ontwikkelingen kijken en rekening houden met de wensen die in de Samenwerkingsagenda "Maak meedoen mogelijk" zijn genoemd, dan is de conclusie dat gehoor geven aan de gewenste investeringen voor alle IKC's en de overige geïnventariseerde onderwerpen financieel niet haalbaar is. Uw raad en ons college zullen moeten bepalen "wat moet en wat kan", zodat onze begroting structureel in evenwicht is en onze financiële positie gezond blijft.

BIJLAGEN

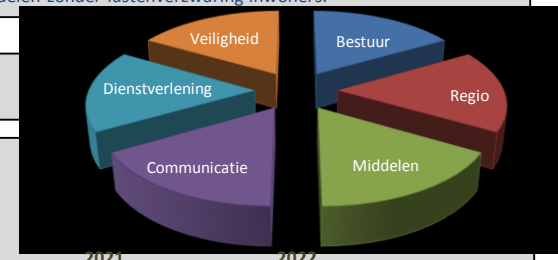
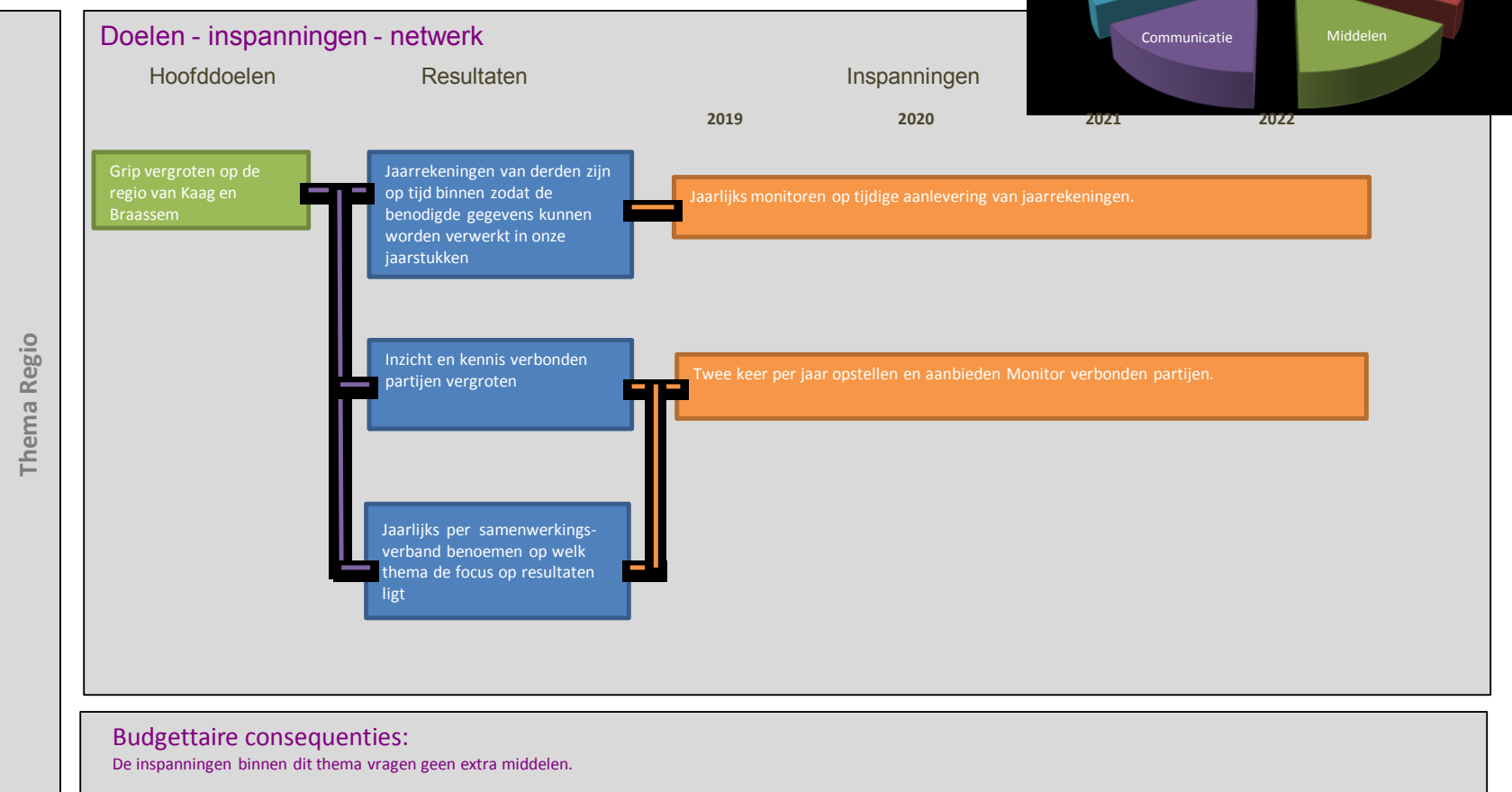
DIN 2019-2022
Inclusief toelichting op wijzigingen
Bijlage 1

Programma 1 Bestuur, regio en middelen

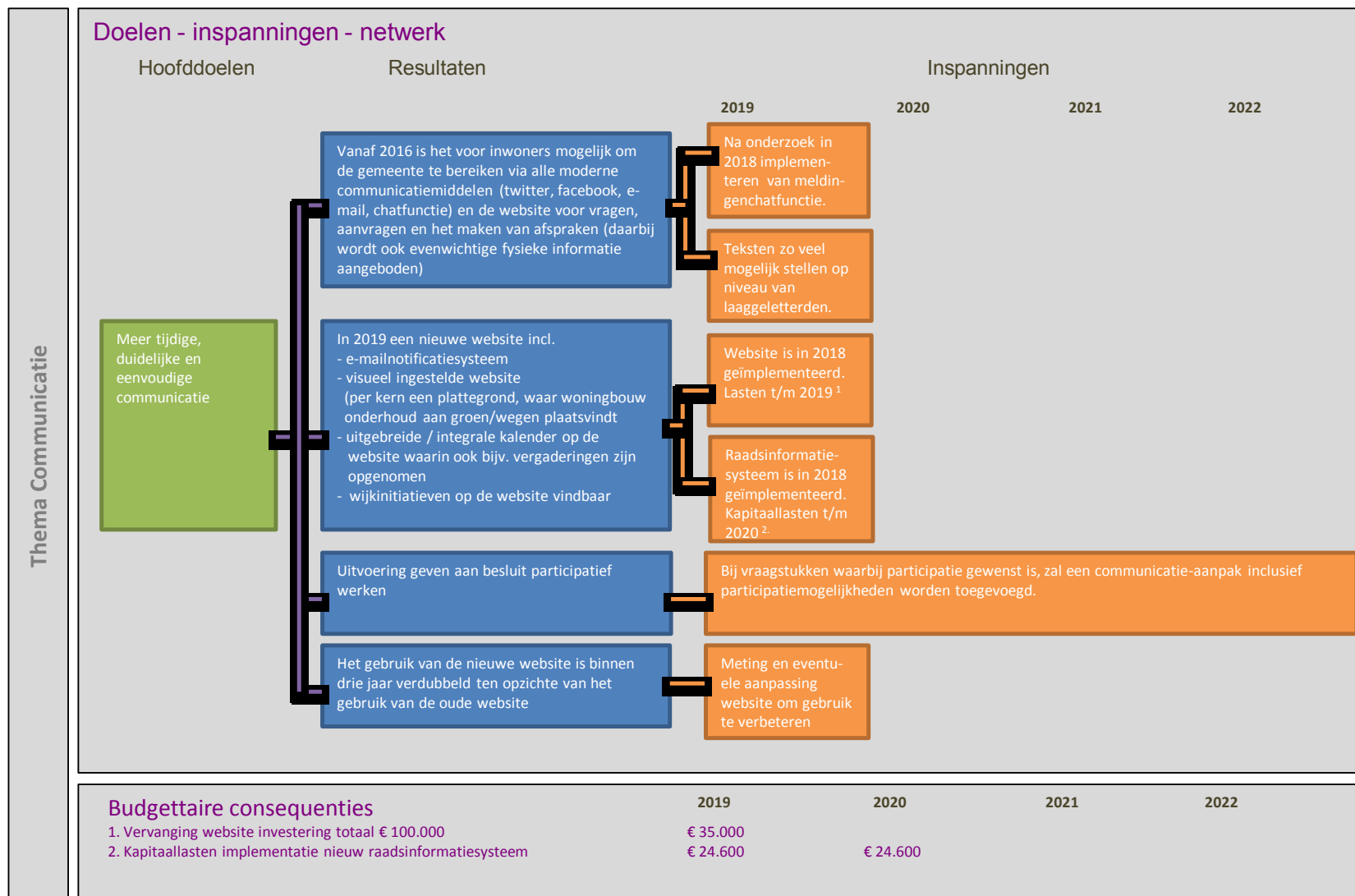
Strategisch programmadoel

Besturen met ruimte voor invloed aan de voorkant vanuit inwoners, ondernemers, dorpsraden en overige instellingen. Een sterke stem van Kaag en Braassem in de regio door het vergroten van grip op onze verbonden partijen en een proactieve en solidaire houding door het uitdragen van onze kernkwaliteiten groen, recreatie en toerisme, (glas)tuinbouw, handel, logistiek en bereikbaarheid in onze samenwerking met het bedrijfsleven, onderwijs en andere overheden. Uitvoering van de gemeentelijke taken binnen de beschikbare middelen zonder lastenverzwaring inwoners.

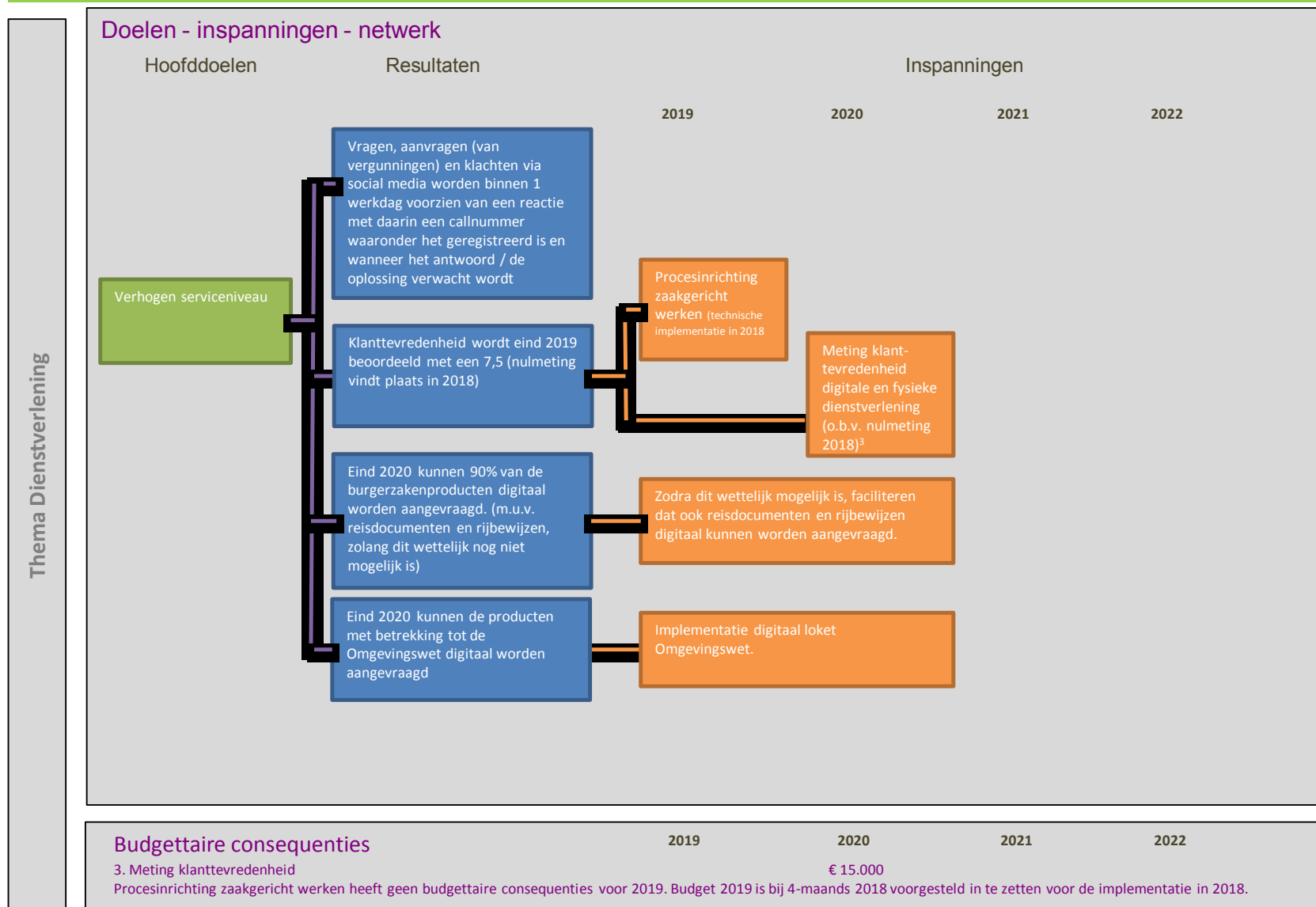
Programmathema's



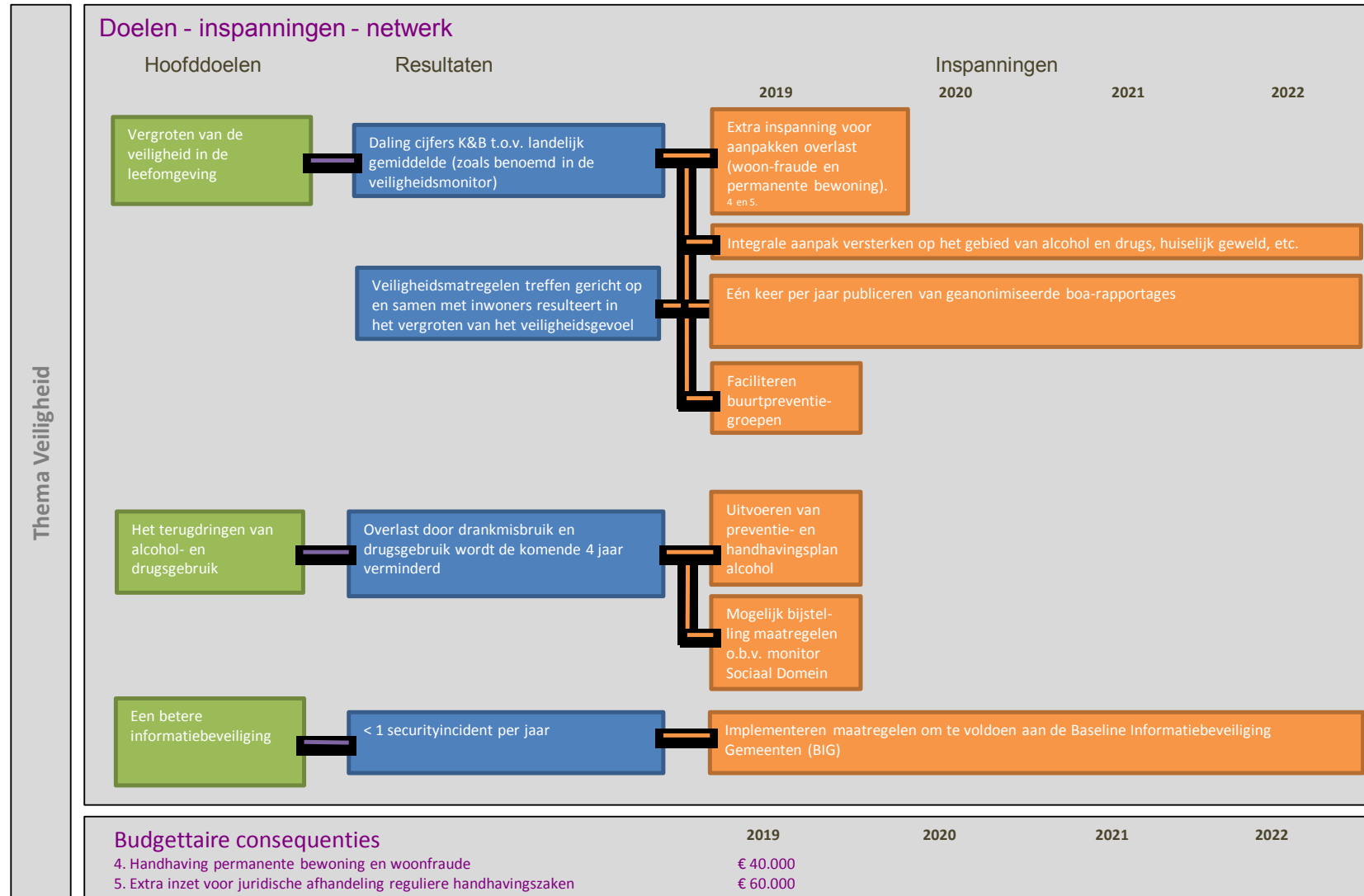
Programma 1 Bestuur, regio en middelen



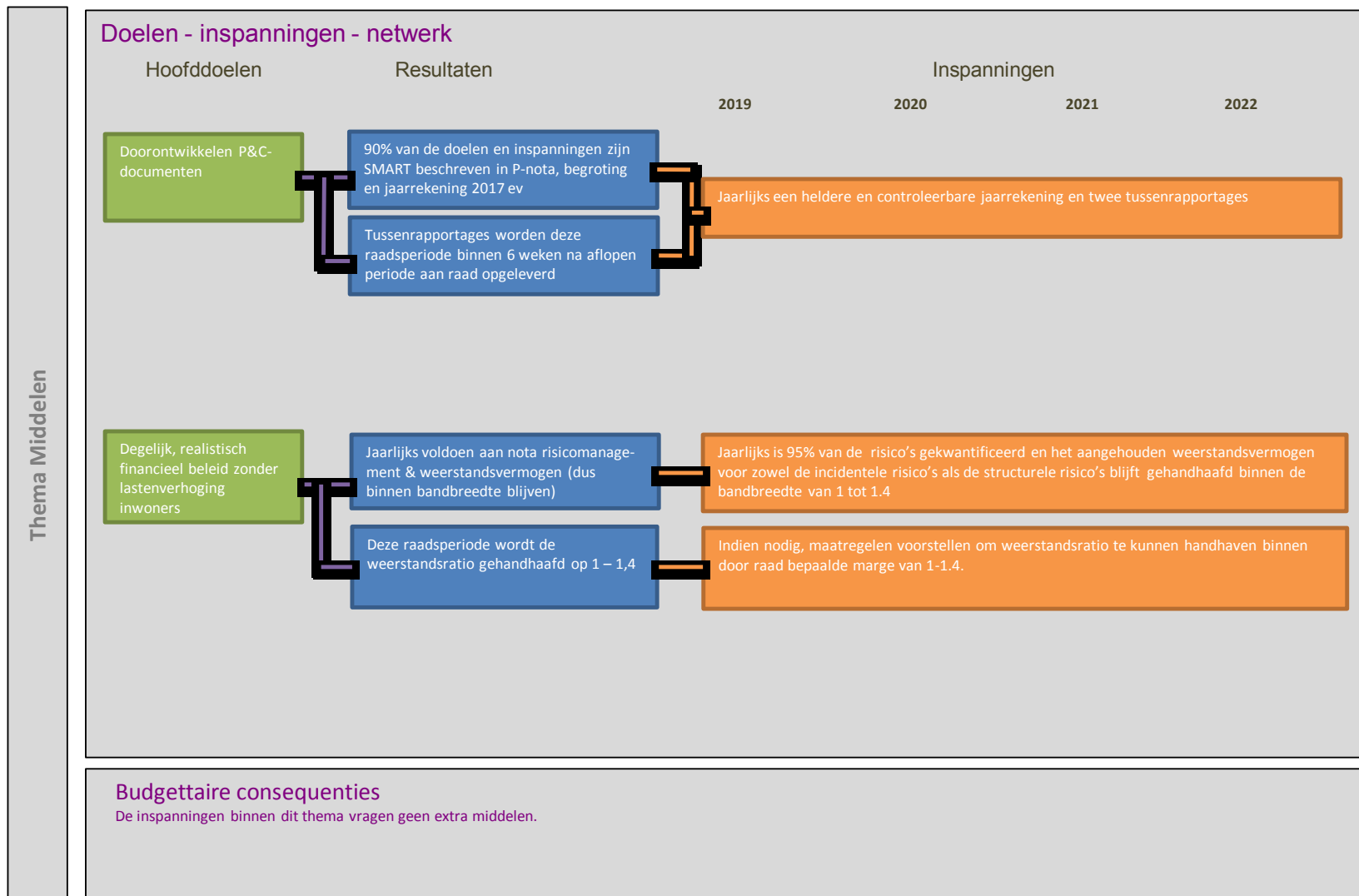
Programma 1 Bestuur, regio en middelen



Programma 1 Bestuur, regio en middelen



Programma 1 Bestuur, regio en middelen

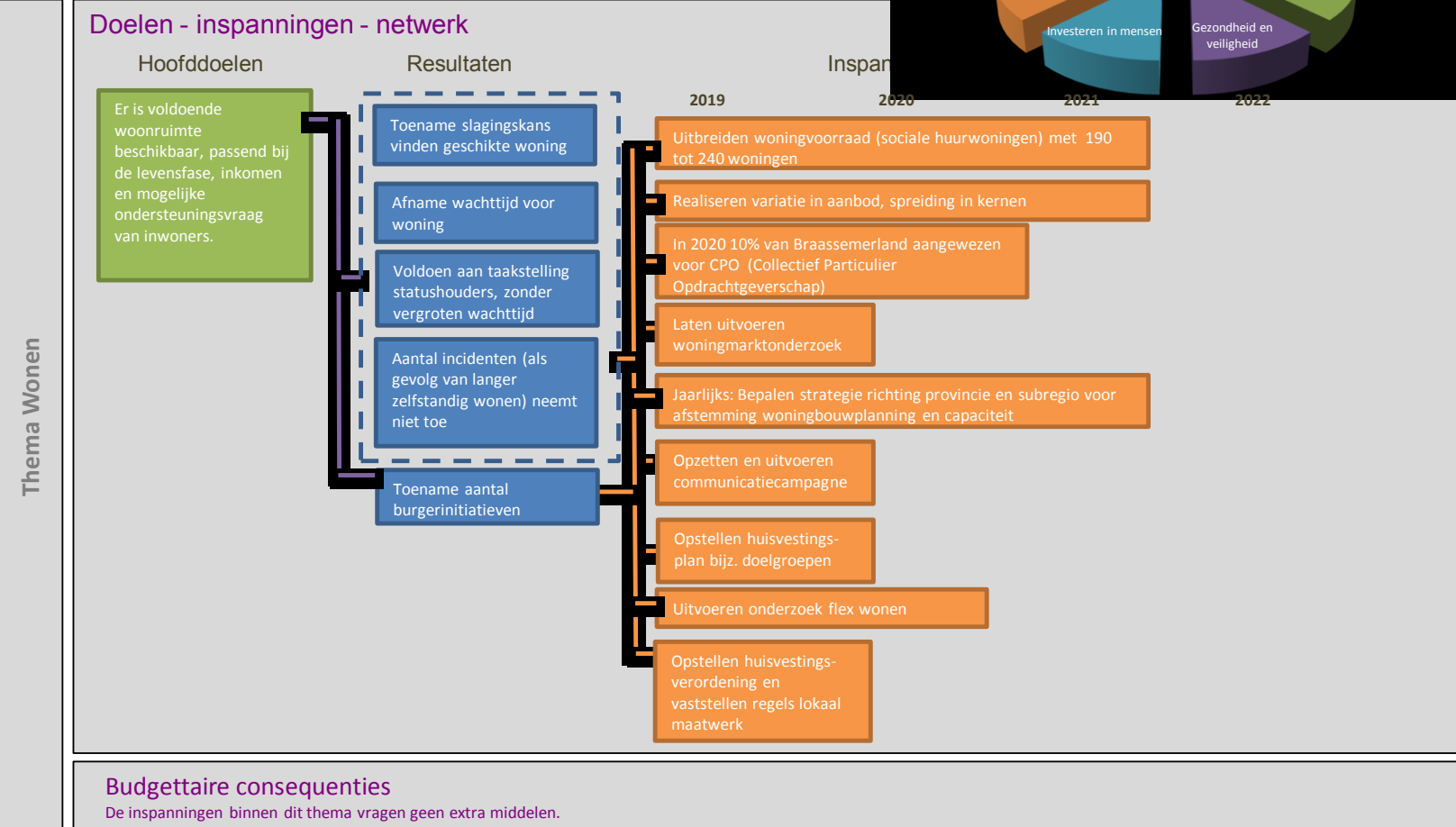


Programma 2 Sociaal Domein

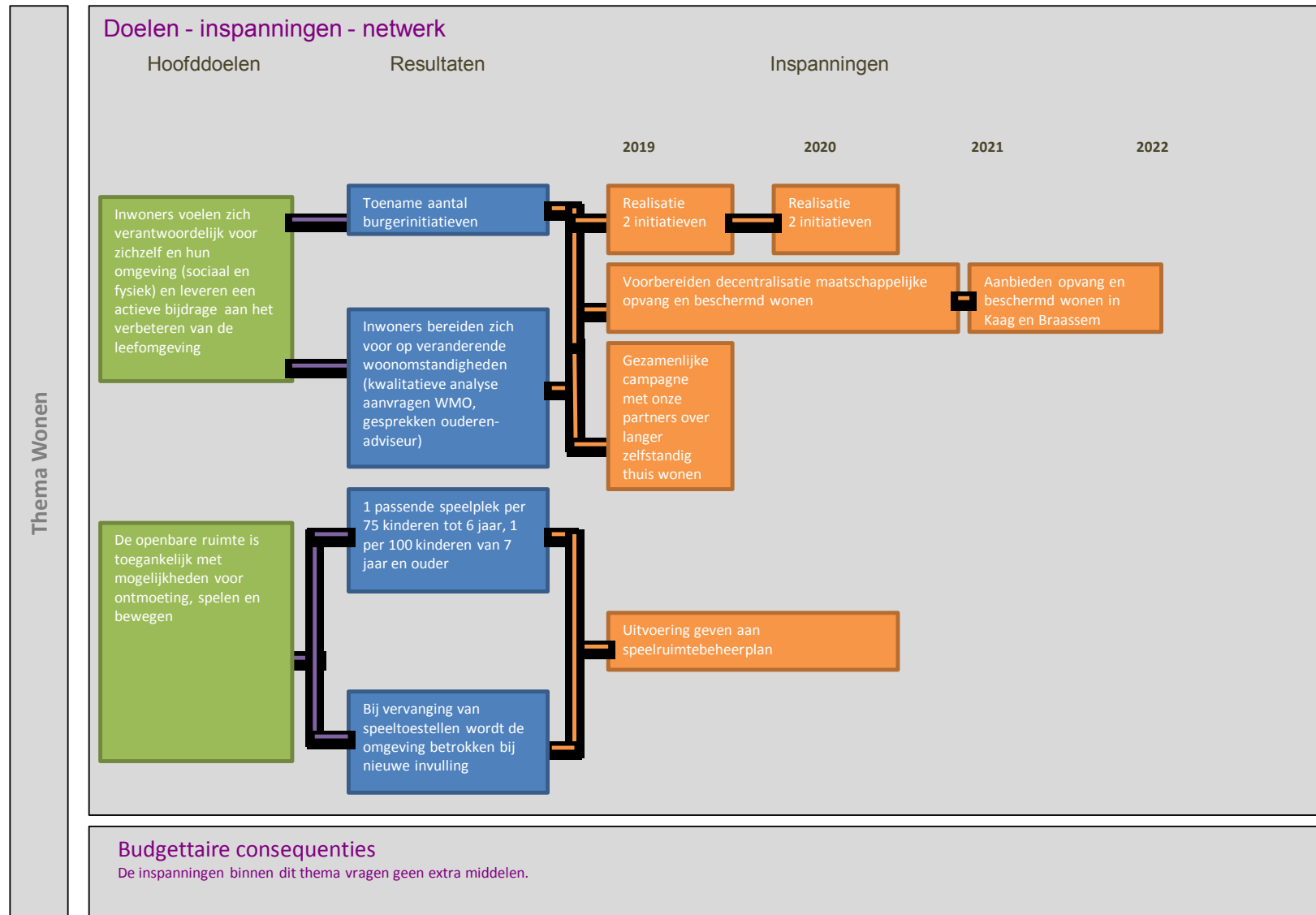
Strategisch programmadoel

Sturen op het behalen van effecten en doelstellingen binnen het sociaal domein, zoals beschreven in de MAG, door samenwerking tussen gemeente, organisaties en partijen onderling en participatie/betrekken van mensen bij de samenleving en bij de zorg voor elkaar zonder iemand uit te sluiten. De gemeente verbindt en versterkt de krachten die al aanwezig zijn, bij inwoners, organisaties en partijen. Ingezet wordt op de uitvoering van de opgaven uit de 3 Decentralisaties, zoals beschreven in de M

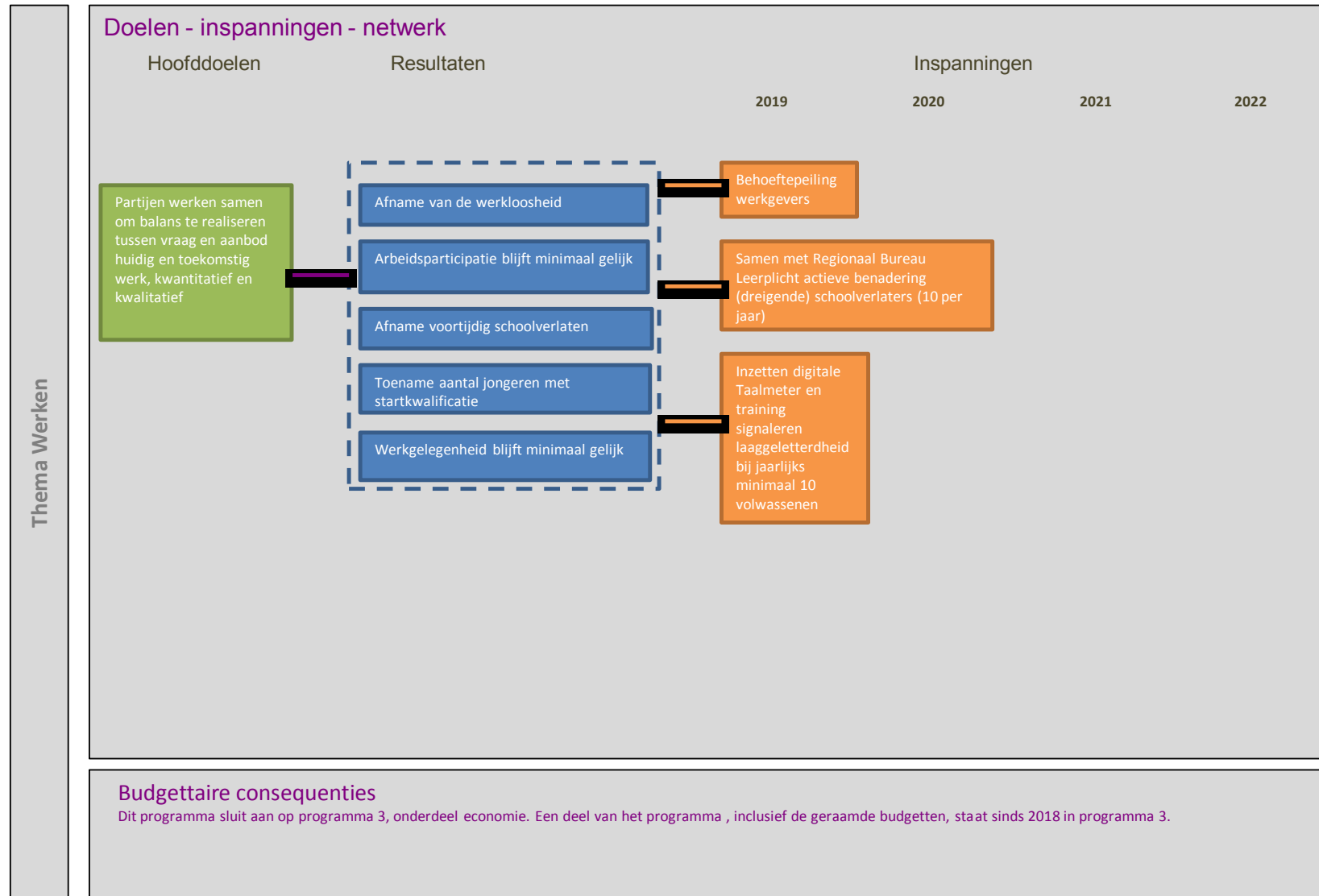
Programmathema's



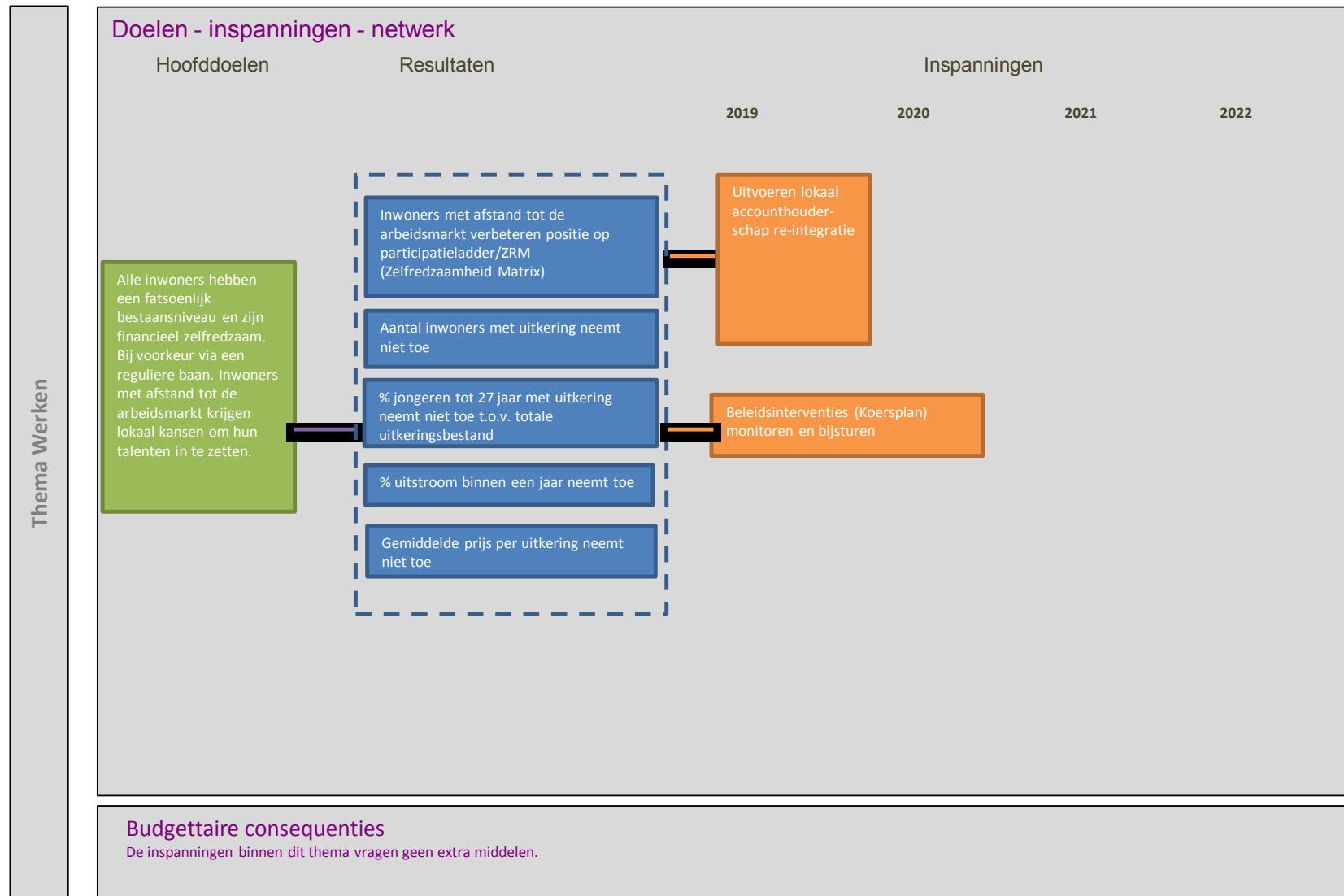
Programma 2 Sociaal Domein



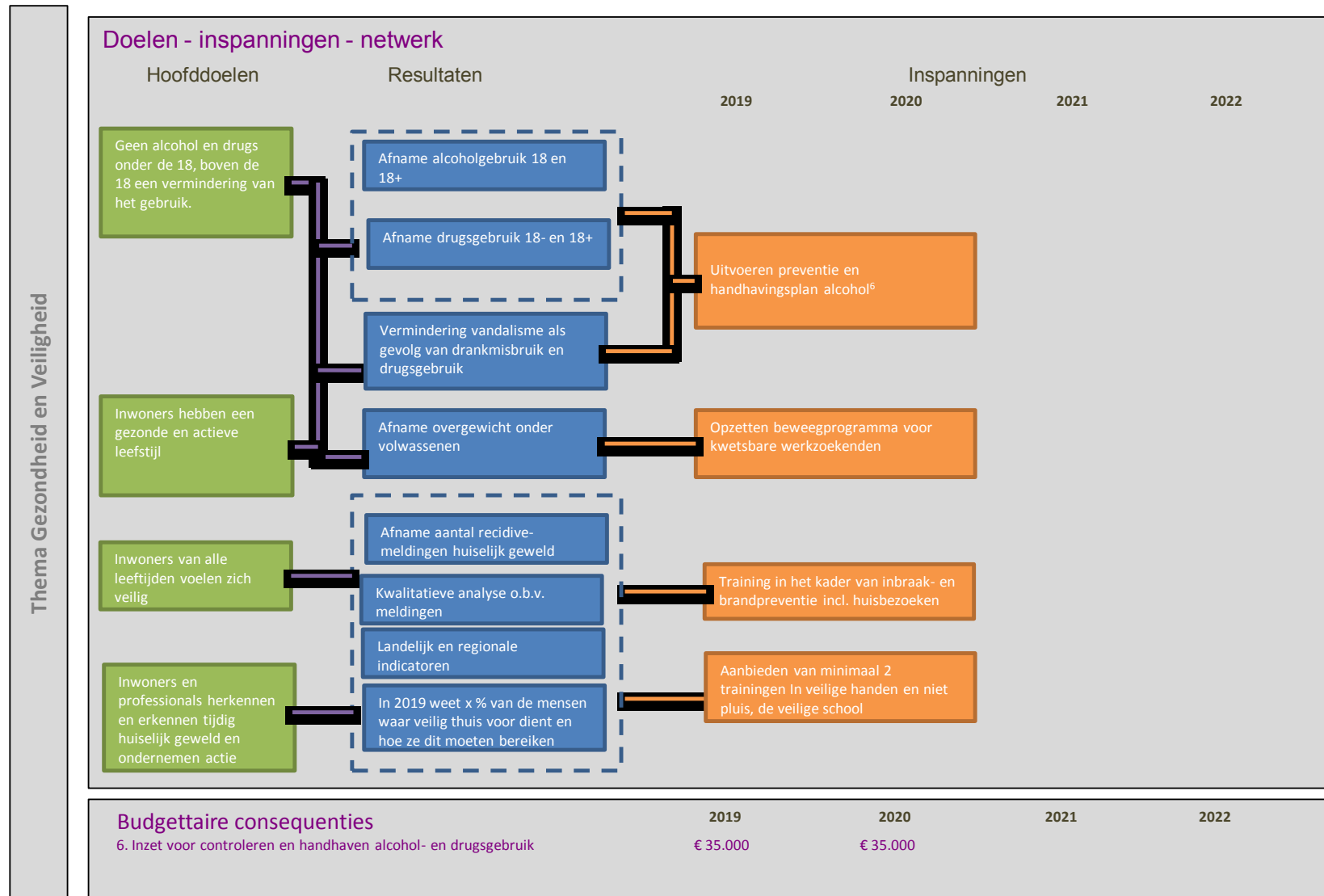
Programma 2 Sociaal Domein



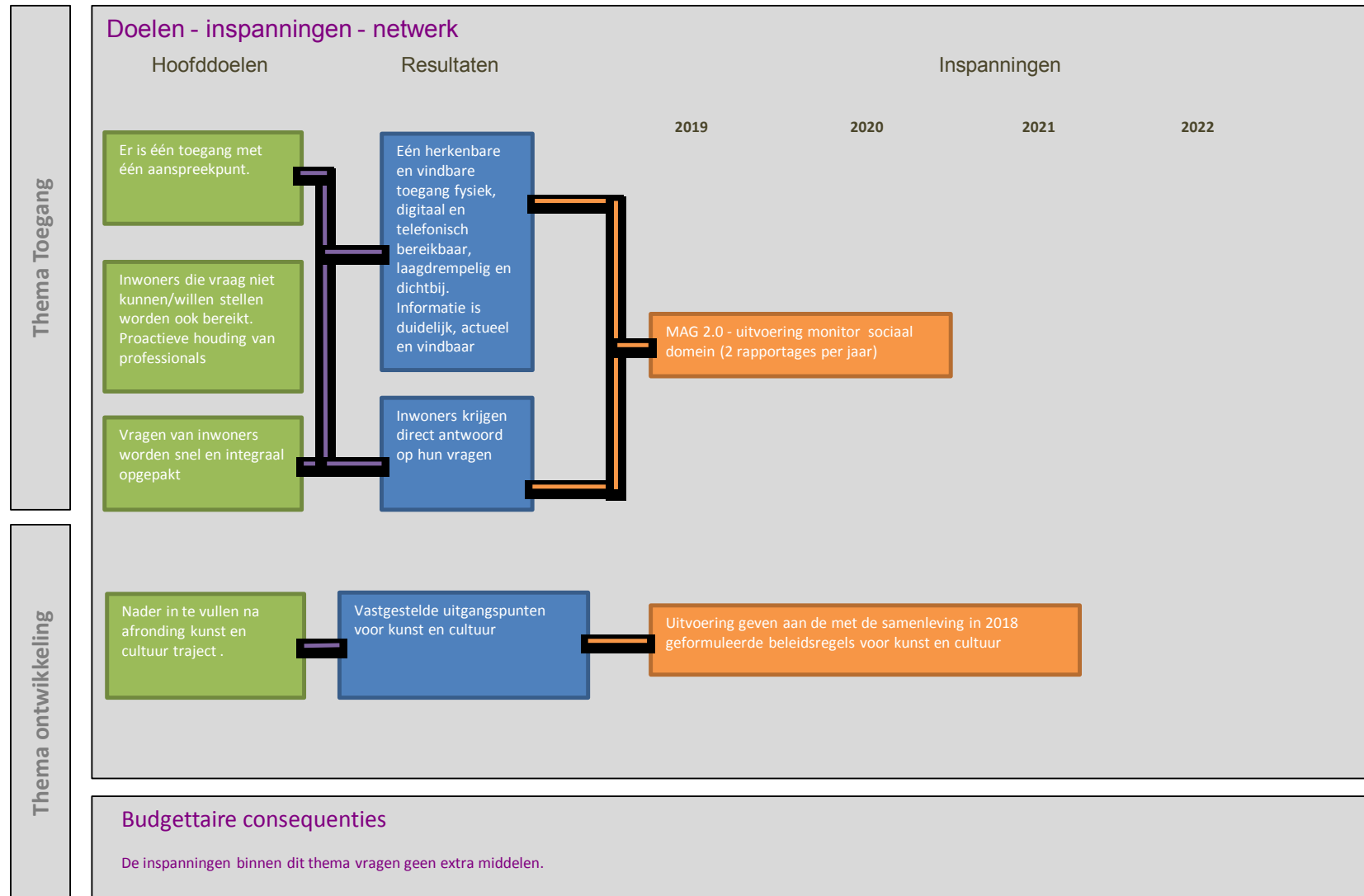
Programma 2 Sociaal Domein



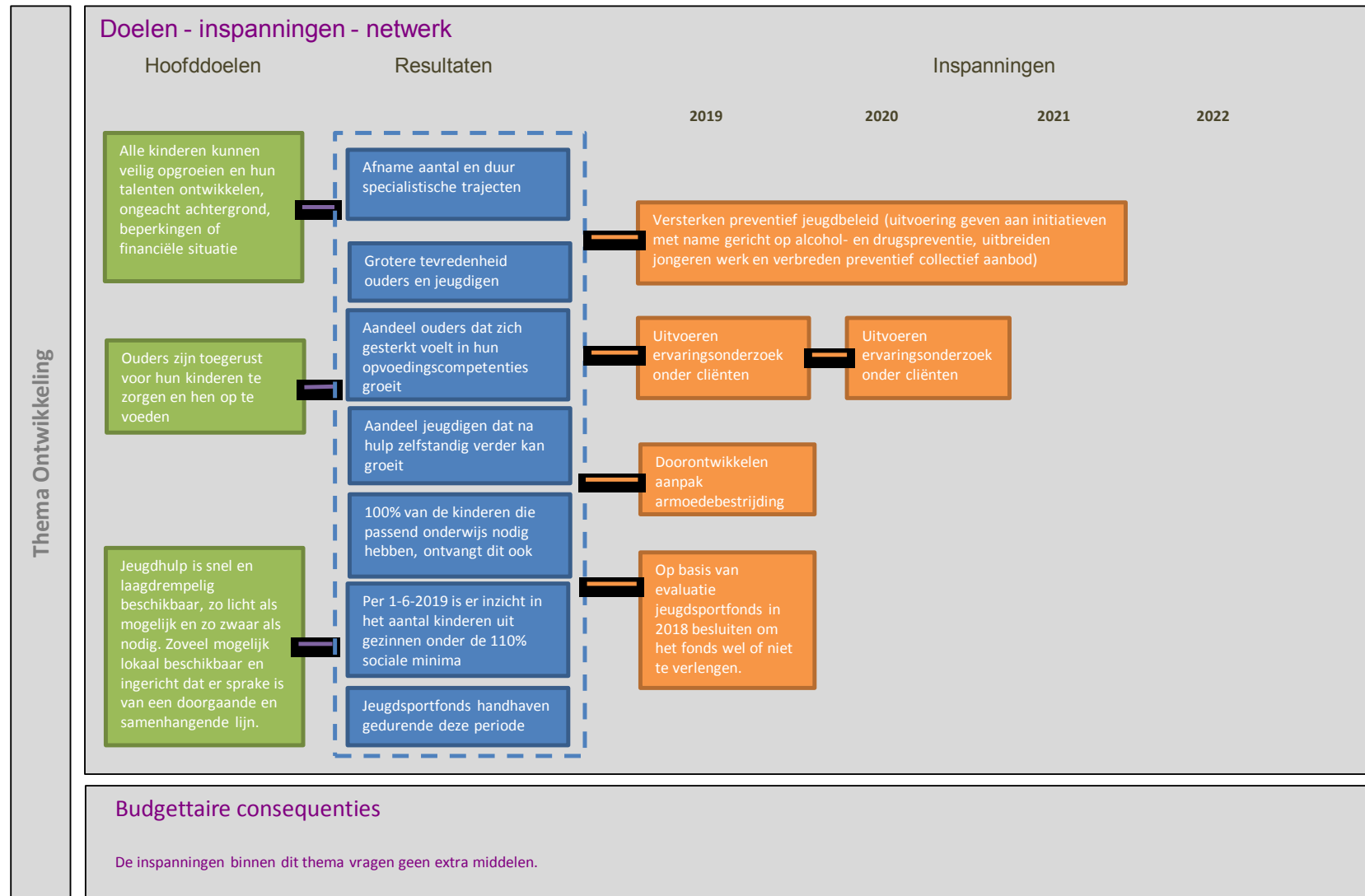
Programma 2 Sociaal Domein



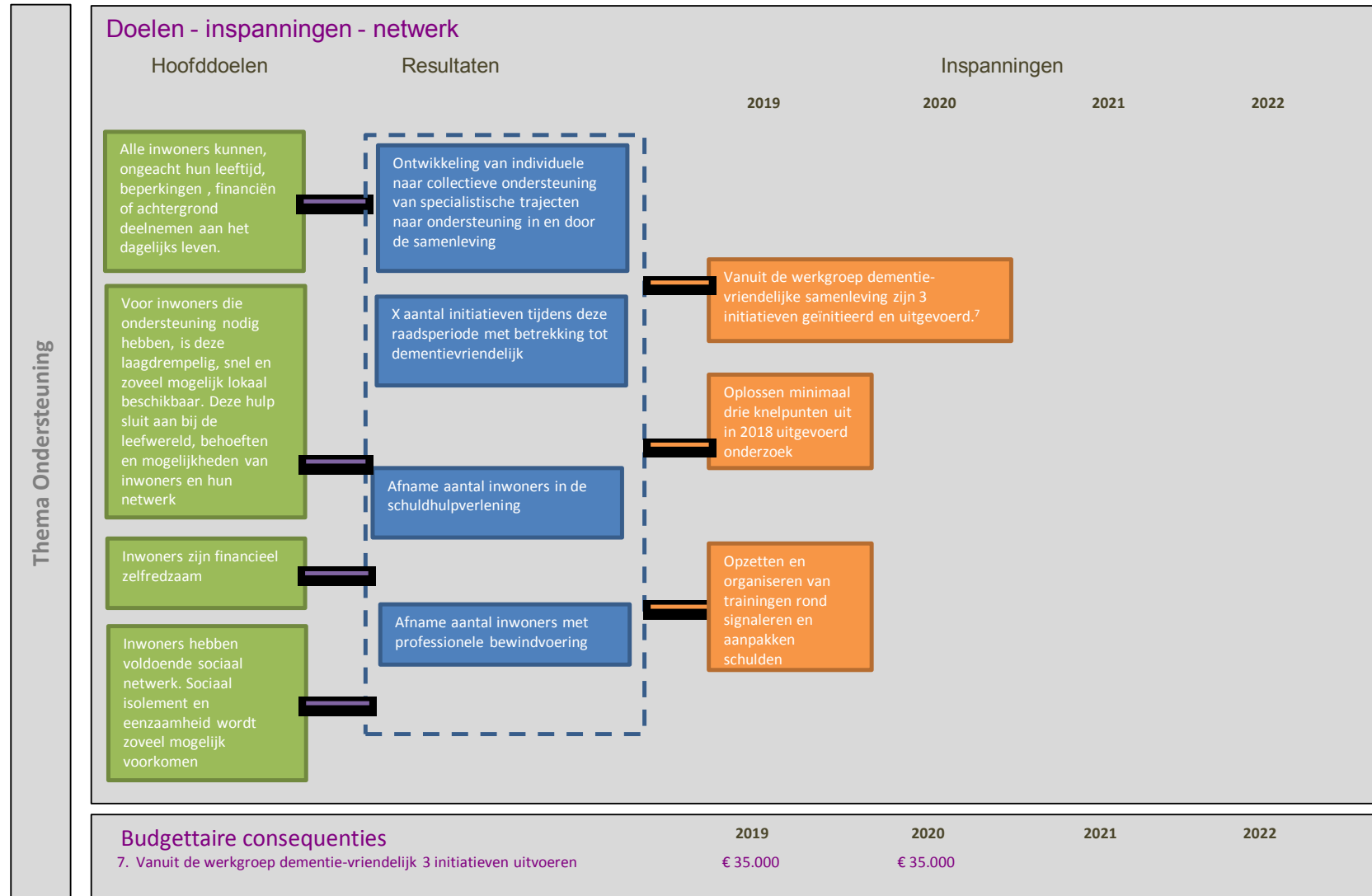
Programma 2 Sociaal Domein



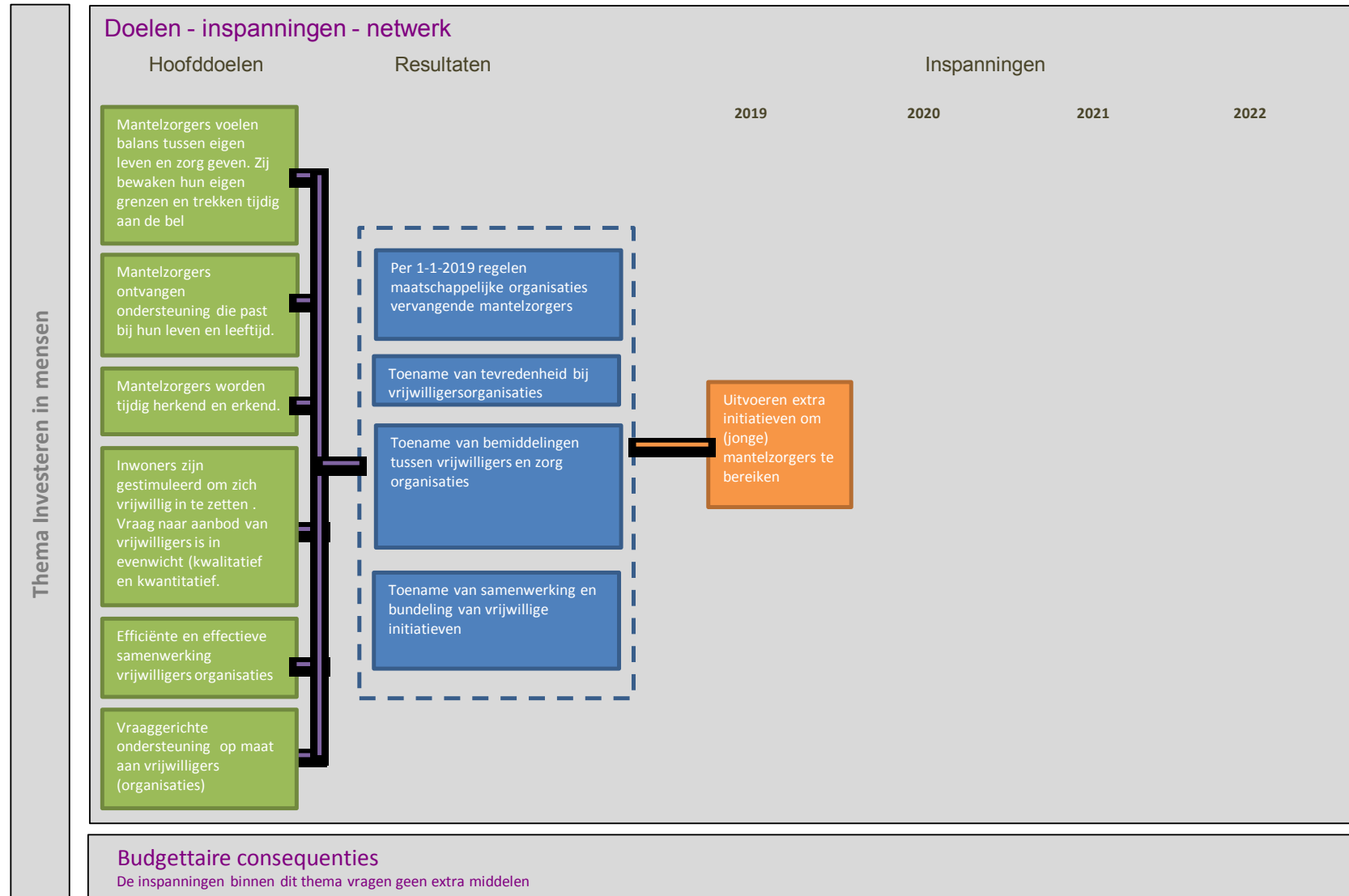
Programma 2 Sociaal Domein



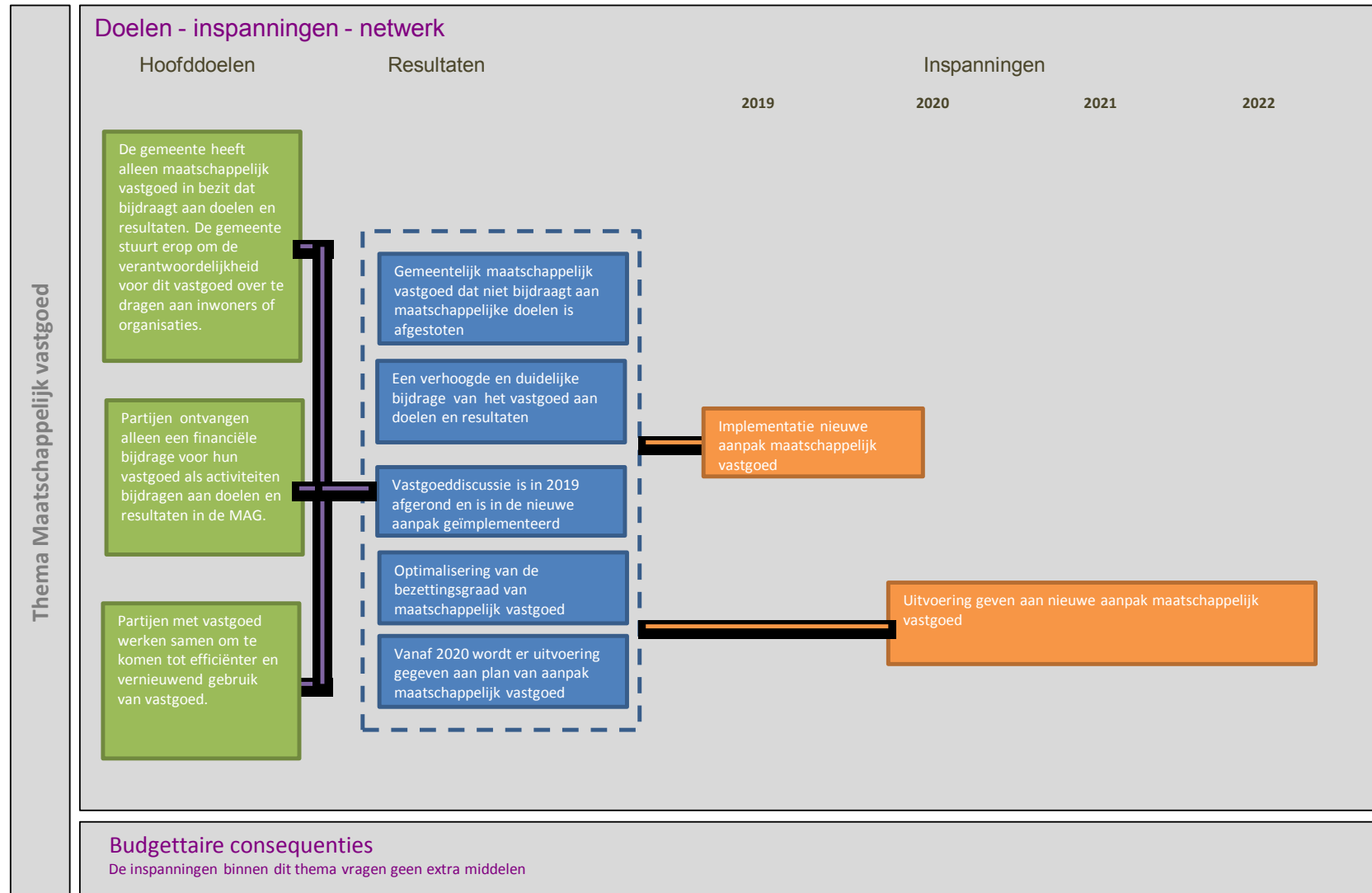
Programma 2 Sociaal Domein



Programma 2 Sociaal Domein



Programma 2 Sociaal Domein

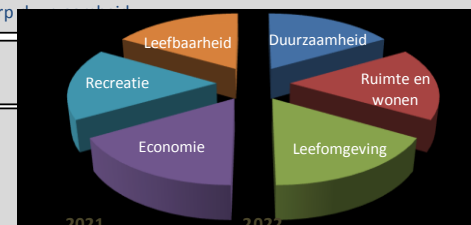
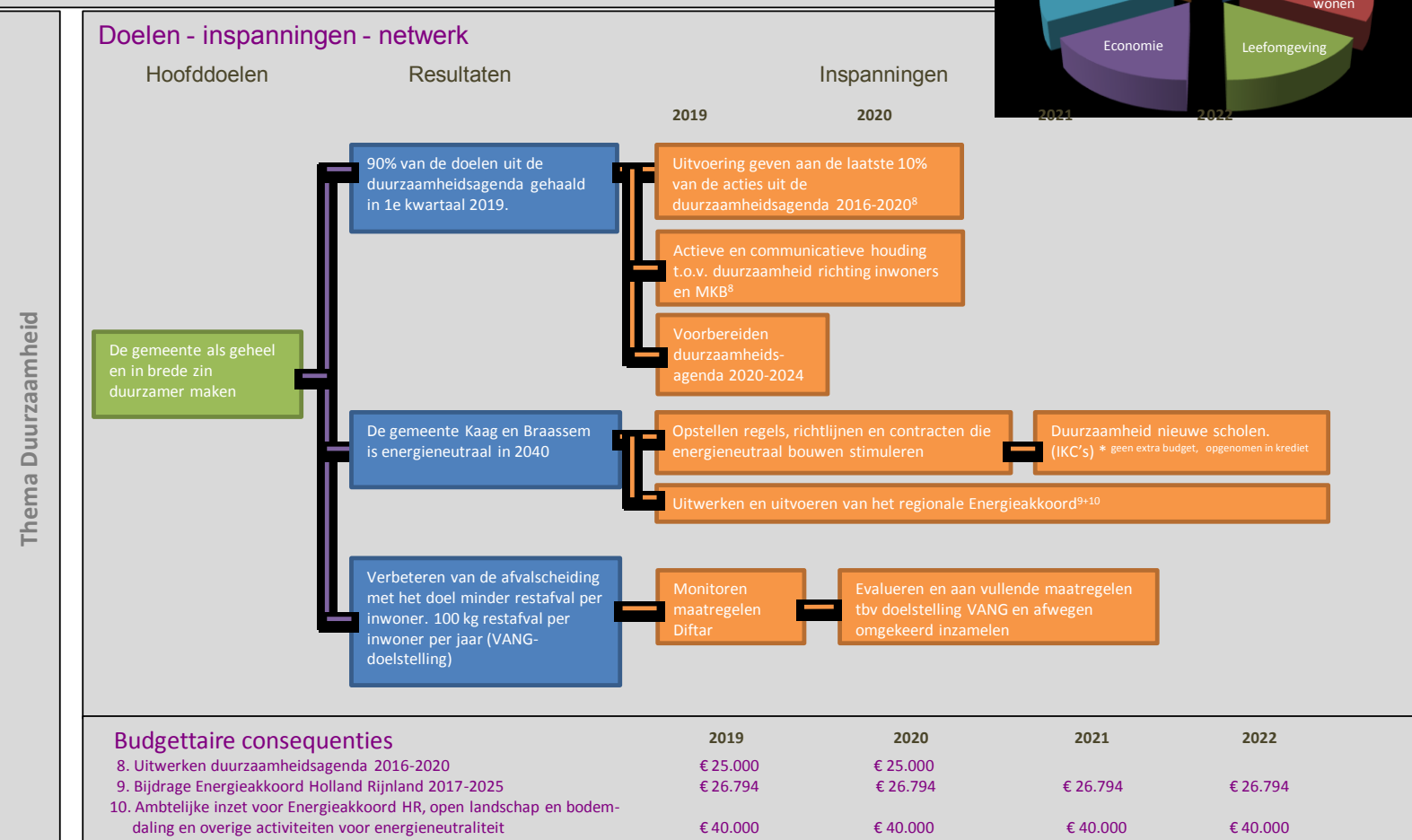


Programma 3 Ruimte en leefomgeving

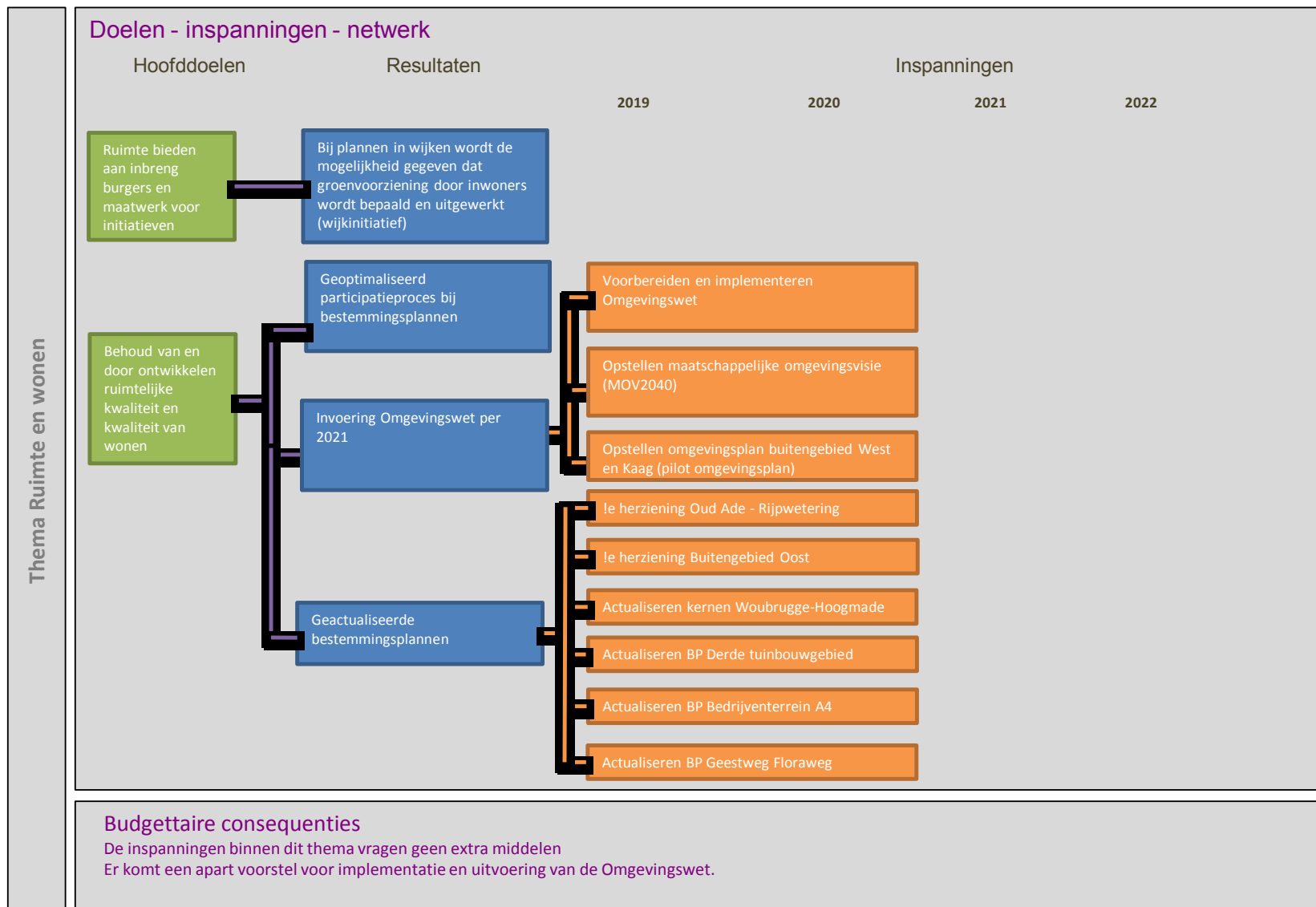
Strategisch programmadoel

Kaag en Braassem staat voor een schoon, heel en veilige, leefbare, duurzame en ruimtelijk in balans zijnde gemeente met behoud van haar kernkwaliteit als landelijke woongemeente en de doorontwikkeling als woon-, werk- en recreatiegemeente waardoor Kaag en Braassem versterkt en nog aantrekkelijker wordt in de regio. Bij de te leveren inspanningen binnen dit programma zal er aandacht zijn voor invloed aan de voorkant vanuit inwoners, ondernemers, dorpsraden en overige instellingen evenals voor het onderwerp duurzaamheid.

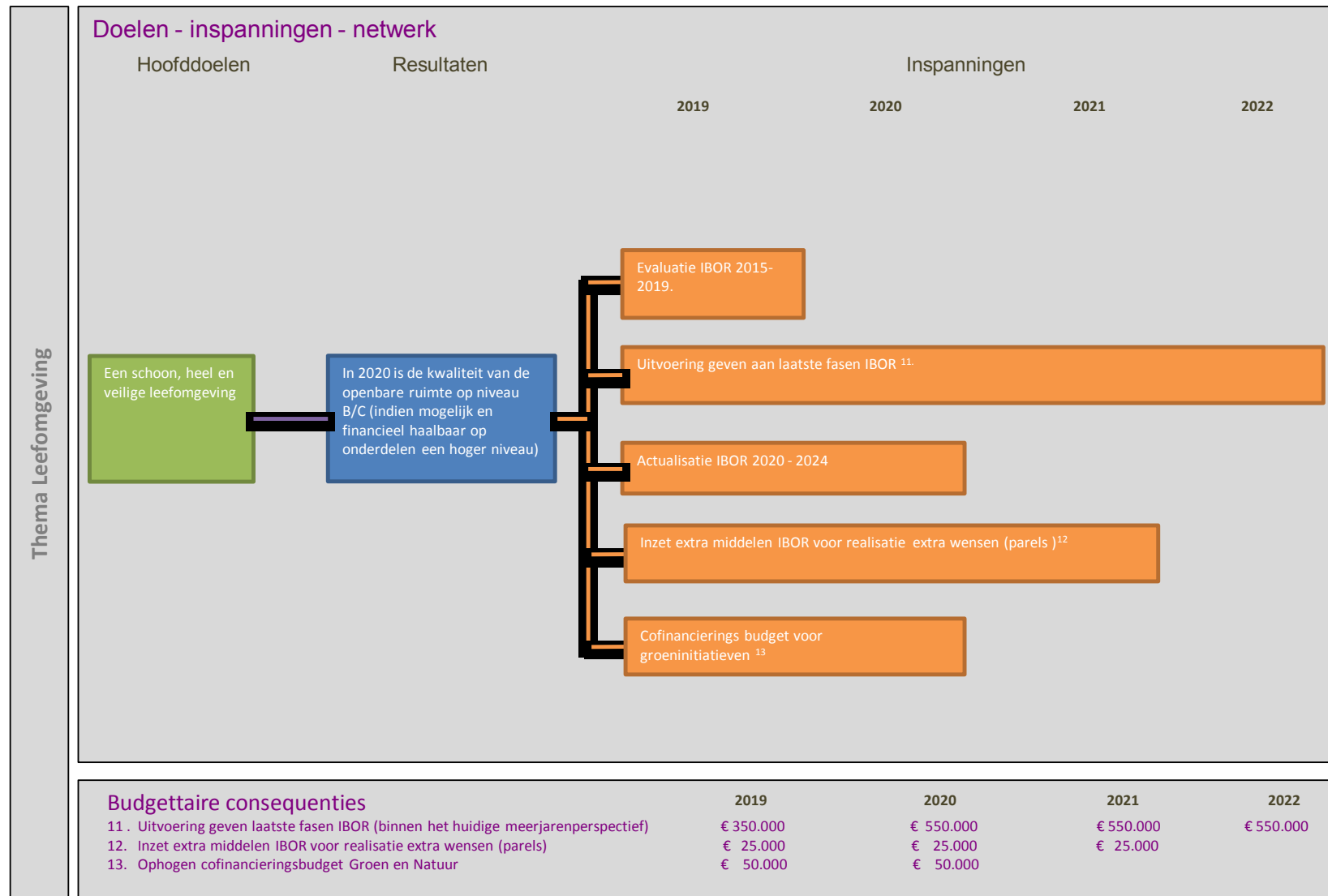
Programmathema's



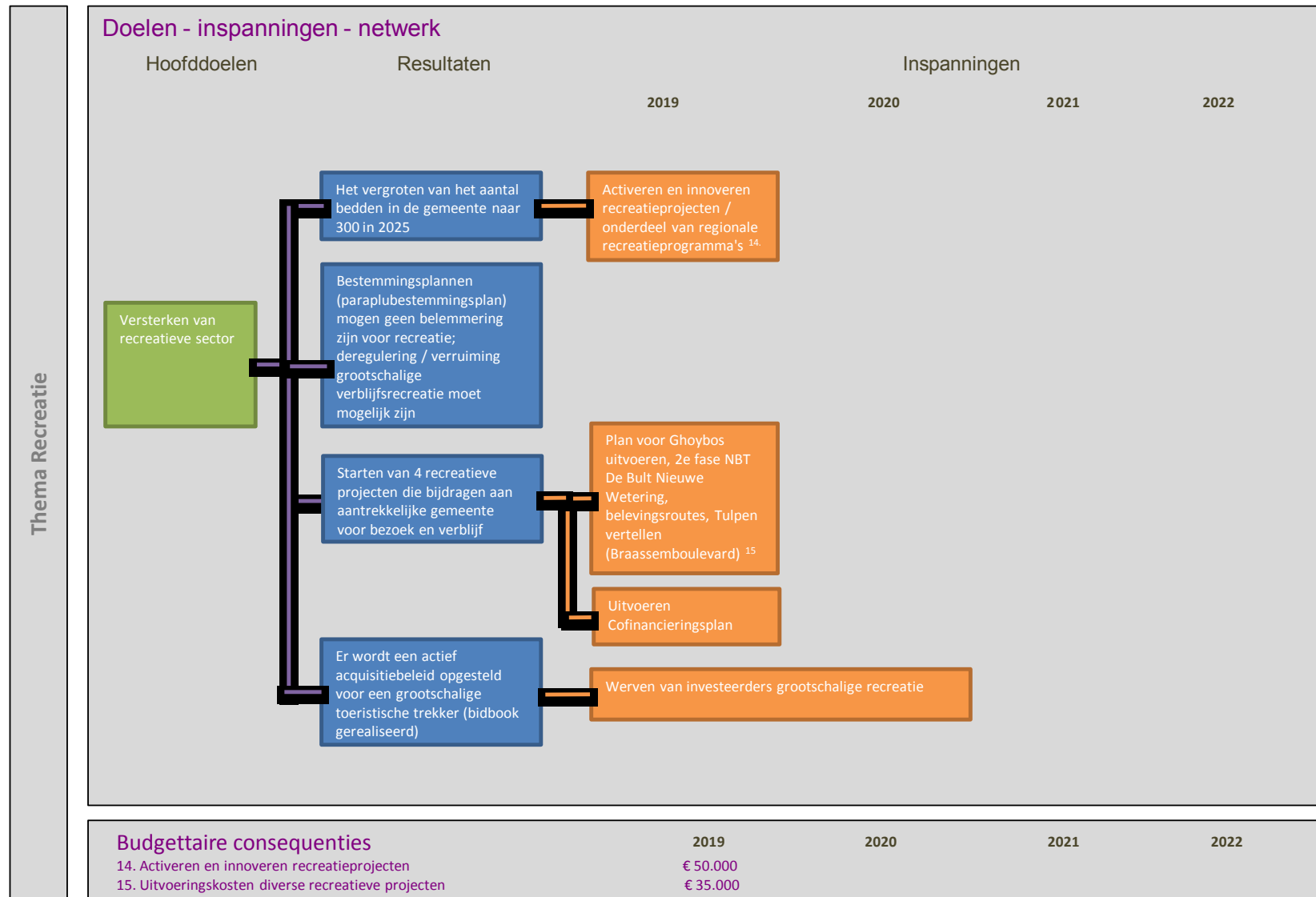
Programma 3 Ruimte en leefomgeving



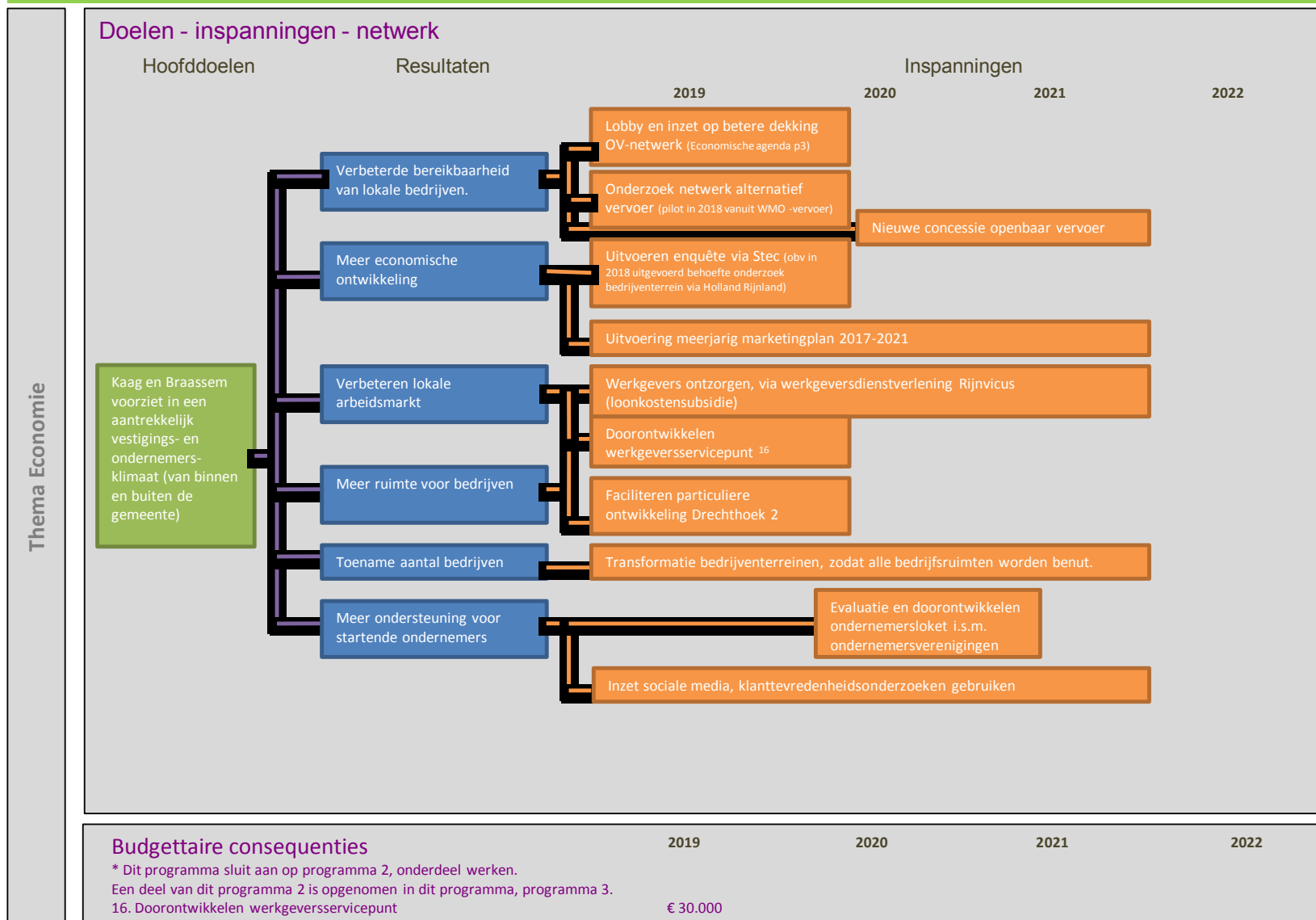
Programma 3 Ruimte en leefomgeving



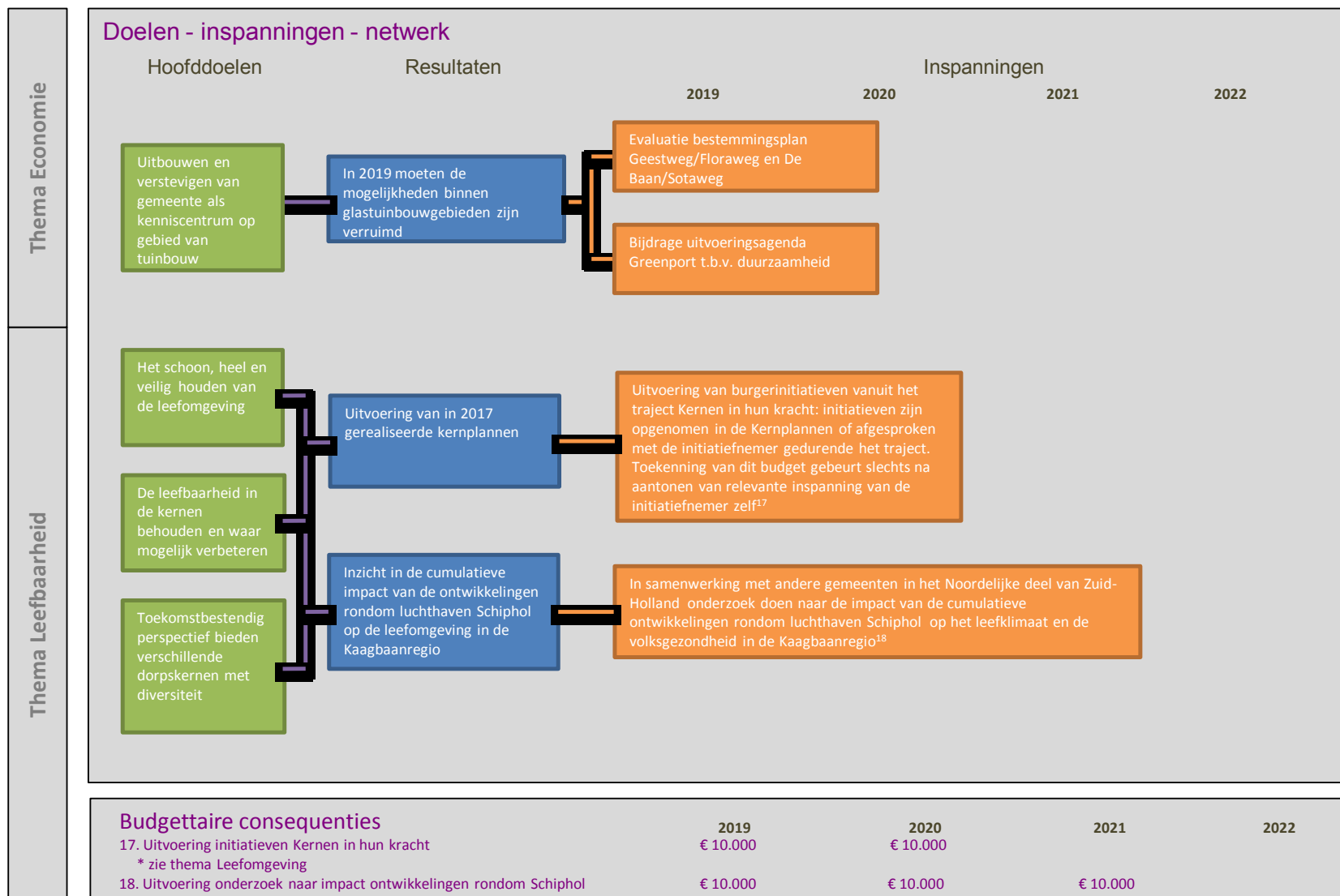
Programma 3 Ruimte en leefomgeving



Programma 3 Ruimte en Leefomgeving



Programma 3 Ruimte en Leefomgeving



Toelichting op mutaties DIN per programma

De mutaties in het DIN 2019-2022 ten opzichte van het DIN 2018-2021 zijn minimaal en betreffen alleen technische wijzigingen. Er is geen nieuw beleid in het voorgestelde DIN 2019-2022 opgenomen. Dit gebeurt pas weer bij het DIN 2020-2023 dat een vertaling zal zijn van de doelen uit de nieuwe raadsagenda 2018-2022. De mutaties die zijn aangebracht zijn volledig toegelicht op pagina 8 en 9 van de Perspectiefnota. Voor een toelichting op de gepresenteerde thema's en daarbij behorende doelen, resultaten en inspanningen verwijzen wij u naar de Perspectiefnota 2018-2021.

Overzicht mutaties op het begrotingsbeeld en toelichting
Bijlage 2

Ten opzichte van de begroting 2018 doet zich een aantal ontwikkelingen voor, waarover wij u willen informeren:

I Algemene ontwikkelingen met financiële consequenties voor de begroting 2019 e.v.

II Lokale ontwikkelingen met financiële consequenties voor de begroting 2019 e.v.

I Algemene ontwikkelingen met financiële consequenties voor de begroting 2019 e.v.

Bedragen in €

Algemene ontwikkelingen met financiële consequenties	2019		2020		2021		2022	
Implementatie wijzigingen Omgevingswet (progr 3) (In 2019-2021 pm tlv algemene reserve, zie risicoparagraaf)	pm		pm		pm		pm	
Wijziging CAO: Staat B salarissen 2,5% ivm salariseis bonden	254.280	N	254.280	N	254.280	N	254.280	N
Verwachte mutatie algemene uitkering obv CAO salarissen*	0	V	0	V	0	V	0	V
Totaal algemene ontwikkelingen met financiële consequenties	254.280	N	254.280	N	254.280	N	254.280	N

* =dekking in overzicht lokale ontwikkelingen, meicirculaire

Toelichting op de algemene ontwikkelingen

Implementatie Omgevingswet

De nieuwe Omgevingswet betekent een volledige herziening van de wet- en regelgeving voor de fysieke leefomgeving. De regels voor ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water worden gebundeld. De wet treedt naar verwachting in 2021 in werking. Naast de brede herziening van de regelgeving vraagt de Omgevingswet ook om een andere werk- en denkwijze van overheden, burgers en bedrijven. Integraal werken en meer ruimte voor initiatieven zijn belangrijke uitgangspunten. De Rijksoverheid betaalt de investeringskosten die samenhangen met de wet zoals de centrale digitale voorzieningen. Gemeenten moeten zelf de kosten dragen voor de transitie naar het werken met de nieuwe wetgeving. De omslag in wetgeving vraagt om een zorgvuldige voorbereiding in de gemeente. Dat geldt voor de aanpassing van (digitale) systemen, het voorbereiden van de nieuwe visie, plannen en vergunningstrajecten en om verandering in houding en dienstverlening. Onlangs is er via de VNG een rekenmodel beschikbaar gekomen waarmee gemeenten een eerste indicatie kunnen krijgen van kosten voor de invoering van de Omgevingswet. Het model werkt op basis van gemeentegrootte en omvat de visie- en planvorming, de instrumenten, dienstverlening, werkprocessen, opleidingen en de informatiearchitectuur. De uitkomsten zijn in deze fase slechts indicatief op te vatten. Een eerste doorrekening resulteert in een bedrag van € 2,4 miljoen voor de invoeringskosten tot en met 2024. Afhankelijk van de concrete veranderopgave in Kaag en Braassem zijn de invoeringskosten en exploitatielasten op een later moment meer exact in beeld te brengen. Vooralsnog nemen we dit bedrag op als een risicoreservering onder aftrek van geraamd budget voor 2017 en 2018. De werkelijke kosten in 2017 en 2018 zijn lager dan aanvankelijk werd gedacht door uitstel van de ingangsdatum. De voor die jaren geraamde budgetten bedroegen respectievelijk € 272.360 en € 430.650. In 2017 is werkelijk uitgegeven € 158.855 en in 2018 bedragen de

lasten naar verwachting € 111.282. Omdat op dit moment het inzicht ontbreekt of de berekening die in 2016 is gemaakt nog actueel is, zijn de jaarlasten op pm gezet. Wij hopen bij de begroting zelf een betere onderbouwing te kunnen maken van de benodigde middelen en de risicoreservering en zo nodig het budget voor 2019 ev hierop aanpassen.

Wijziging CAO

De bonden hebben voor het CAO-overleg een eis van 2,5% algemene salarisverhoging gesteld, deze eis hebben wij hier zichtbaar gemaakt.

De dekking van deze hogere salarislaster is opgenomen in de tabel van de "lokale ontwikkelingen" en maakt onderdeel uit van de totale mutatie in de algemene uitkering op basis van de Meicirculaire 2018.

II Lokale ontwikkelingen met financiële consequenties voor de begroting 2019 e.v.

		Bedragen in €			
Lokale ontwikkelingen:	2019	2020	2021	2022	
Programma 1:					
Vervallen budget notuleren (ivm aanschaf cardreaders, tevens deels dekking hiervoor)	-5.000 V	-5.000 V	-5.000 V	-5.000 V	
Verbonden partijen: Bijdrage Holland Rijnland	13.000 N	13.000 N	13.000 N	13.000 N	
Verbonden partijen: Bijdrage Veiligheidsregio	58.132 N	58.132 N	58.132 N	58.132 N	
Subtotaal programma 1:	66.132 N	66.132 N	66.132 N	66.132 N	
Programma 2:					
Verbonden partijen: bijdrage RDOG ivm indexering	36.000 N	36.000 N	36.000 N	36.000 N	
Verbonden partijen: bijdrage RDOG ivm extra taken (veilig thuis, vrouwenopvang en wet meldcode)	68.000 N	68.000 N	68.000 N	68.000 N	
Verbonden partijen: verlagen bijdrage uitvoeringskosten Holland Rijnland	-45.675 V	-45.675 V	-45.675 V	-45.675 V	
Toename aanvragen WMO ivm abbon.tarieven ipv eigen bijdrage WMO (dekking alg uitkering)	186.000 N	186.000 N	191.000 N	191.000 N	
Hogere kosten ivm implementeren sluitende aanpak - personen met verward gedrag	10.000 N	10.000 N	10.000 N	10.000 N	
Decentralisatie-uitkering wsw gaat vanaf 2018 rechtstreeks naar Rijnvicius. Lasten komen daarmee ook in begroting Rijnvicius en vervallen in begroting Kaag en Braassem.	-1.079.000 V	-1.050.000 V	-1.042.000 V	-1.016.000 V	
Subtotaal programma 2:	-824.675 V	-795.675 V	-782.675 V	-756.675 V	
Programma 3:					
Tijdelijk (5 jr) lagere opbrengst paspoorten en id kaarten door verlenging geldigheidsduur	52.050 N	52.050 N	52.050 N	52.050 N	
Hogere lasten maaien, gebaseerd op aanbesteding in 2018 en uitbreiding areaal	21.510 N	21.510 N	21.510 N	21.510 N	
Abonnementskosten Synergie NL	7.500 N	7.500 N	7.500 N	7.500 N	
Verlagen kosten begraafplaatsen en verlagen opbrengst grafrechten, per saldo	2.750 N	2.750 N	2.750 N	2.750 N	
Verbonden partijen: Bijdrage Leiden ivm regionale verkeers- en milieukaart	8.500 N	8.500 N	8.500 N	8.500 N	
Verbonden partijen: hogere bijdrage ODWH	44.244 N	44.244 N	44.244 N	44.244 N	
Mutatie dotatie aan reserve IMNOR door actualisatie investeringen IBOR	55.165 N	55.165 N	55.165 N	55.165 N	
Mutatie onttrekking uit reserve IMNOR ter dekking kapitaallasten door actualisatie	14.845 N	-6.720 V	-62.830 V	-72.137 V	
Subtotaal Programma 3:	136.554 N	136.554 N	136.554 N	136.554 N	
Overige lasten (alle programma's)					
Wet AVG, aanstelling gezamenlijke functionaris gegevensbescherming	27.000 N	27.000 N	27.000 N	27.000 N	
Wet AVG, blurren luchtfoto's	3.000 N	3.000 N	3.000 N	3.000 N	
Diverse bedrijfsvoeringskosten (schoonmaak, telefonie, porto, onderhoud inventaris en gebouwen en abonnementskosten begrotings- en jaarrekeningtool)	63.388 N	63.388 N	63.388 N	63.388 N	
Mutaties kapitaallasten vervangingsinvesteringen ten opzichte van meerjarenbegroting 2018-2021	-25.303 V	325.219 N	-49.306 V	24.923 N	
Dekking uit algemene reserve voor extra kapitaallast ivm buiten gebruik stellen oude scholen Leimuiden cf RD2016.122		-332.884 V			
Subtotaal overige lasten (alle programma's)	68.085 N	418.607 N	44.082 N	118.311 N	
Algemene dekkingsmiddelen					
Mutatie algemene uitkering obv Maartcirculaire 2018	-654.237 V	-1.176.968 V	-1.589.049 V	-2.161.960 V	
Mutatie algemene uitkering obv Meircirculaire 2018	-350.000 V	-254.000 V	-187.000 V	48.000 N	
Verhoging ozb, rzb en forensenbelasting met stijging van 2,3% (conform indexering in de regio, de vastgestelde "du Chatiniemorm")	-123.049 V	-123.049 V	-123.049 V	-123.049 V	
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	-1.127.286 V	-1.554.017 V	-1.899.098 V	-2.237.009 V	
Totaal noodzakelijke aanpassingen obv lokale ontwikkelingen	-1.681.190 V	-1.728.399 V	-2.435.005 V	-2.672.687 V	

Toelichting per programma op de lokale ontwikkelingen

Programma 1

Vervallen budget notuleren (in verband met aanschaf cardreaders, tevens deels dekking hiervoor)

Door het plaatsen van cardreaders in de raadszaal vervalt de noodzaak van het notuleren. Dit krediet wordt in 2018 in een apart raadsvoorstel aangevraagd.

Verbonden partijen: bijdrage Holland Rijnland

Het begrote bedrag is in overeenstemming gebracht met de geraamde bijdrage van Kaag en Braassem voor de reguliere taken in de begroting 2019-2022 van Holland Rijnland. De verhoging wordt veroorzaakt door indexatie en bijstellingen als gevolg van CAO ontwikkelingen.

Verbonden partijen: bijdrage Veiligheidsregio

De bijdragen die gemeenten betalen voor hun deelname in de Veiligheidsregio Hollands Midden is gebaseerd op het bedrag dat gemeenten ontvangen voor de cluster veiligheid in de algemene uitkering uit het gemeentefonds. De verhoging zoals opgenomen in deze Perspectiefnota is conform de conceptbegroting 2019 van de Veiligheidsregio Hollands Midden. De verhoging bestaat uit 2,3% indexatie, vermeerderd met de hogere bijdrage uit de algemene uitkering, zoals de Veiligheidsregio deze heeft verwerkt in haar begroting.

Programma 2

Verbonden partijen: bijdrage RDOG Hollands Midden in verband met indexering

Conform de conceptbegroting 2019 is een verhoging opgenomen in de bijdrage aan de RDOG Hollands Midden, o.a. als gevolg van een stijging van het aantal inwoners en indexatie, maar ook als gevolg van extra taken, zie hierna.

Verbonden partijen: bijdrage RDOG Hollands Midden in verband met extra taken

Conform het Plan van aanpak Veilig Thuis van de RDOG wordt een toename van het aantal meldingen verwacht en een toename van het aantal taken door het implementeren van de Wet Meldcode. Daarnaast wordt in 2019 de wijze van financiering richting de RDOG gewijzigd. De financiering van het gedeelte van Veilig Thuis dat door de centrumgemeenten Gouda en Leiden werd gefinancierd vanuit de Decentralisatieuitkering Vrouwenopvang (DUVO) zal met ingang van 2019 niet meer door Gouda en Leiden worden gefinancierd, maar direct door de deelnemende gemeenten op basis van BPI (bedrag per inwoner). Hierdoor wordt onze bijdrage aan de RDOG hoger.

Verbonden partijen: verlagen bijdrage uitvoeringskosten Holland Rijnland

De bijdrage in de uitvoeringskosten Holland Rijnland daalt omdat de inkoop van jeugdhulp zich slechts nog beperkt tot gesloten jeugdhulp en jeugdbescherming en jeugdreclassering.

Toename aanvragen WMO in verband met vaste abonnementstarieven in plaats van de eigen bijdrage WMO

De eigen bijdrage WMO wordt vervangen door een vast abonnementstarief van € 17,50 per vier weken. Dit zal leiden tot lagere inkomsten vanuit de eigen bijdrage WMO. Daarnaast veroorzaakt dit een toename van de vraag naar voorzieningen. Hiervoor zal dekking beschikbaar worden gesteld middels de algemene uitkering.

Hogere kosten in verband met het implementeren sluiten aanpak – personen met verward gedrag

In de Perspectiefnota 2019 zijn kosten opgenomen voor de implementatie van de sluitende aanpak voor personen met verward gedrag. Dit is inclusief collectieve preventie GGZ.

Lagere lasten sociale werkvoorziening

De decentralisatie-uitkering wsw wordt vanaf 2018 rechtstreeks ontvangen door Rijnvicus. Dit is verwerkt in de Meicirculaire 2018. Door het verplaatsen van de decentralisatie-uitkering naar de centrumgemeente, verplaatsen ook de lasten van de begroting van de gemeente Kaag en Braassem naar de begroting van Rijnvicus. Dit betekent dat de lasten in onze begroting met hetzelfde bedrag kunnen worden verlaagd. De verlaagde opbrengsten zijn verwerkt in de financiële effecten van de Meicirculaire 2018, onder de algemene dekkingsmiddelen.

Programma 3

Tijdelijk (5 jaar) lagere opbrengsten paspoorten en ID kaarten door verlenging geldigheidsduur

De geldigheidsduur van paspoorten en ID kaarten voor volwassenen is verlengd van 5 naar 10 jaar. Hierdoor zijn over een periode van 5 jaar in 2019 – 2023 de inkomsten vanuit verlengingen met de helft naar beneden bijgesteld.

Hogere lasten maaien, gebaseerd op aanbesteding in 2018 en uitbreiding areaal

De nieuwe aanbesteding van maaien van bermen en sloten leidt tot hogere lasten voor de komende jaren. De stijging is met name te verklaren door de uitbreiding van het areaal.

Abonnementskosten Synergie NL

De gemeente kan met behulp van clouddienst Synergie NL afstemming zoeken met externe partijen, zoals nutsbedrijven. Hierdoor kunnen met dit abonnement werkzaamheden in de buitenruimte op elkaar afgestemd worden.

Verlagen kosten begraafplaatsen en verlagen opbrengst grafrechten, per saldo

De werkelijke opbrengsten grafrechten blijven al enige tijd achter op de begroting en de begrotingscijfers worden daarom verlaagd. Dit nadeel wordt gedeeltelijk gecompenseerd door lagere kosten voor begraafplaatsen.

Verbonden partijen: bijdrage Leiden in verband met regionale verkeers- en milieukaart (RVMK)

Het beheer van de RVMK lag in het verleden bij Holland Rijnland. Deze taak wordt sinds #Kracht15 niet meer uitgevoerd door HR en is toen uit de begroting verdwenen. Aangezien de RVMK en de update hiervan wel noodzakelijk geacht wordt, hebben de regionale gemeenten

afgesproken samen het beheer van de RVMK voort te zetten. Leiden heeft de coördinatie op zich genomen en de overige gemeenten doen een bijdrage aan de gemeente Leiden voor de hieruit voortvloeiende kosten.

Verbonden partijen: hogere bijdrage ODWH

De afgelopen jaren is gebleken dat het aantal uren dat beschikbaar was vanuit de begroting bij ODWH niet voldoende was om alle taken uit te voeren. Met name op het onderdeel advisering ruimtelijke plannen waren meer uren nodig. Dit komt door de toename van het aantal ruimtelijke plannen, maar ook door de complexiteit ervan. Tevens adviseert de ODWH op meer onderdelen, zoals ecologie. Om niet hoger dan de begroting uit te komen, zijn de afgelopen jaren op het gebied van toezicht en handhaving niet alle geplande controles uitgevoerd. Om te voorkomen dat dit in 2019 ook weer aan de orde is, dient het aantal uren ten opzichte van 2018 met 300 uur verhoogd te worden. Op deze manier kunnen alle taken en controles worden uitgevoerd. Deze urenverhoging zal tevens worden voorgesteld in het nieuwe werkplan voor 2019.

Mutatie dotatie aan reserve IMNOR door actualisatie investeringen IBOR

Naar aanleiding van de wijzigingen in de BBV omtrent het activeren van investeringen in de openbare ruimte (IBOR) is in 2017 besloten de reserve IMNOR in te stellen, ter dekking van de kapitaallasten die het gevolg zijn van de geplande investeringen. Jaarlijks actualiseren wij de investeringsplanning met een scope van 10 jaar en bepalen wij wat de bijbehorende kapitaallasten zijn en wat de gemiddelde dotatie aan de reserve moet zijn om deze kapitaallasten over 10 jaar tijd te kunnen dekken. Met deze wijziging zorgen wij ervoor dat de dotatie hiervoor toereikend is.

Mutatie onttrekking uit reserve IMNOR ter dekking kapitaallasten door actualisatie

Op basis van de hiervoor beschreven actualisatie wordt ook duidelijk hoe hoog de jaarlijkse kapitaallasten voor investeringen IBOR zijn en wat ter dekking de onttrekking uit de reserve moet zijn. Met deze wijziging zorgen wij ervoor dat de onttrekking uit de reserve toereikend is om de jaarlijkse kapitaallast in de exploitatie te dekken.

Overige lasten

Wet AVG, aanstelling gezamenlijke functionaris gegevensbescherming

Per 25 mei 2018 geldt de Wet Algemene verordening gegevensbescherming (AVG). Vanaf die datum geldt dezelfde privacywetgeving in de hele Europese Unie. De wet AVG stelt een functionaris gegevensbescherming (FG) verplicht. De uitvoering van deze plicht zal samen met Alphen aan den Rijn, Gouda, Nieuwkoop en Waddinxveen worden opgepakt. Dit budget is bestemd voor de kosten van deze kracht voor onze gemeente, inclusief ondersteunende diensten.

Wet AVG, blurren luchtfoto's

Op grond van de wet AVG moeten personen die voorkomen op diverse cartografieproducten onherkenbaar worden gemaakt (blurren). Dit levert een extra kostenpost op in onze begroting, waarvoor middels deze wijziging budget wordt gevraagd.

Diverse bedrijfsvoeringskosten (schoonmaak, telefonie, porto, onderhoud inventaris en gebouwen en abonnementskosten begrotings- en jaarrekeningtool)

In verband met hogere eisen aan met name de hygiëne in de kluis van het papieren archief worden extra schoonmaakkosten gemaakt. In de papieren zat ongedierte waarvoor extra bestrijding c.q. schoonmaak structureel nodig is. Daarnaast zijn de kosten voor onderhoud van gebouwen en inventaris structureel hoger dan geraamd. Verder vallen abonnementskosten voor onze begrotings- en jaarrekeningtool en de abonnementskosten voor telefonie en porto niet onder het DVO met de gemeente Alphen, maar komen deze ten laste van onze eigen begroting. Deze wijziging heeft betrekking op al deze bedrijfsvoeringskosten.

Mutaties kapitaallasten vervangingsinvesteringen ten opzichte van meerjarenbegroting 2018-2021

Jaarlijks wordt bij het opstellen van de begroting een inventarisatie gemaakt van de vrijval van kapitaallasten door volledig afgeschreven investeringen. Daarbij wordt bepaald of een vervangingsinvestering nog nodig is en zo ja, wanneer de vervangingsinvestering plaatsvindt en welke nieuwe investeringen noodzakelijk zijn. De wijziging ten opzichte van de vorige versie betreft een correctie. In de vorige versie was verzuimd een “-” toe te voegen in de rekentabellen, waardoor er per saldo sprake was van een vrijval van kapitaallasten, terwijl er in juist per saldo sprake is van een hogere kapitaallast in 2020. Dit betreft de extra kapitaallast in verband met het buiten gebruik stellen van de oude schoolgebouwen in verband met de ingebruikname van IKC Leimuiden. Deze extra afschrijving in 2020 wordt gedekt door een eenmalige onttrekking uit de algemene reserve, conform raadsbesluit RD2016.122.

Algemene dekkingsmiddelen

Mutatie algemene uitkering op basis van Maartcirculaire 2018

In deze Perspectiefnota zijn de mutaties van de algemene uitkering conform de Maartcirculaire 2018 verwerkt. De Maartcirculaire bevat uitsluitend de cijfermatige uitwerking van het Regeerakkoord en de programmastart van het interbestuurlijk programma (IBP) en geeft een geactualiseerd (algemeen) meerjarig financieel beeld voor gemeenten. De Meircirculaire 2018 bevat een verdere uitwerking van de verdeling van de algemene uitkering en is 1 juni beschikbaar gekomen. In deze aangepaste Perspectiefnota zijn de financiële effecten van de Meircirculaire 2018 verwerkt. Daarmee geeft de Perspectiefnota 2019 het juiste financiële kader voor de begroting 2019 en de meerjarenbegroting 2020-2022.

Mutatie algemene uitkering op basis van Meircirculaire 2018

Op 1 juni 2018 hebben wij de Meircirculaire 2018 ontvangen. In deze regel zijn de financiële effecten van de Meircirculaire 2018 ten opzichte van de Maartcirculaire 2018 verwerkt. De memo Meircirculaire 2018 is als bijlage van het raadsvoorstel bij deze Perspectiefnota opgenomen. Hierin is het financiële effect van de Meircirculaire (inclusief de Maartcirculaire) toegelicht ten opzichte van de Septembercirculaire 2017 en daarmee ook meteen ten opzichte van onze begroting 2018 en meerjarenbegroting 2019-2021, omdat wij de Septembercirculaire hadden verwerkt in onze begroting 2018 en meerjarenbegroting 2019-2021.

Verhoging ozb, rzb en forensenbelasting met stijging van 2,3% (conform indexering in de regio, de vastgestelde "du Chatiniernorm")

De vastgestelde du Chatiniernorm in de regio bedraagt 2,3%. Dit geeft een positief effect op de inkomsten voor belastingen van € 123.049 per jaar.

Actualisatie van de risico's Bijlage 3

Categorieën risico's met financiële consequenties:

bedragen in €

Omschrijving risico per categorie	Kans Risico klasse	Gevolg Raming schade	Risico (kans x gevolg)				
			Incidenteel	2019	2020	2021	2022
Financieel							
1 Schoolgebouw Ter Does			0	0	0	0	0
2 Wmo	50%	150.000	75.000	0	0	0	0
3 Taakdecentralisaties	50%	500.000	0	250.000	250.000	250.000	250.000
4 Groot onderhoud De Tweesprong	90%	850.000	765.000	0	0	0	450.000
5 Migratie ICT		pm	0	0	pm	pm	pm
6 Sociale woningbouw Connexxion	50%	1.050.000	525.000	0	0	0	0
7 Pontveren		pm	pm	pm	pm	pm	pm
8 N207 Passage Leimuiden	90%	240.000	216.000	0	0	0	0
9 Kunstwerken (bruggen)	90%	314.877		283.389	283.389	283.389	283.389
10 Vervanging veerstoepen	90%	32.000			28.800	28.800	28.800
Milieu							
11 Asbestverwijdering			pm				
Product/ diensten							
12 Bestrijding essentaksterfte	50%	85.000	42.500				
13 Beheer en onderhoud vaarwegen				pm	pm	pm	pm
14 Implementatie Omgevingswet		2.400.000	2.129.863				
Verbonden partijen							
15 Algemeen				pm	pm	pm	pm
			3.753.363	533.389	562.189	562.189	1.012.189

Toelichting op de geïnventariseerde risico's

1. Schoolgebouw Ter Does (vervallen)

In augustus/ september 2018 wordt de Bredeschool Hoogmade in gebruik genomen. Op dat moment wordt het schoolgebouw van Ter Does buiten gebruik gesteld en wordt de restantboekwaarde van het schoolgebouw afgeboekt. De afboeking in 2018 vindt plaats ten laste van de algemene reserve. Daarmee komt dit risico te vervallen voor 2019ev.

Daarnaast zijn er nog plannen voor IKC Oude Wetering/ Roelofarendsveen en IKC Rijnsaterwoude. In de plannen voor Rijnsaterwoude zijn de boekwaarden onderdeel van de herontwikkeling. Huidige doorrekening herontwikkeling geeft een positief resultaat. Om die reden is er nu geen aanleiding voor een risicoreservering. Voor IKC Oude Wetering/ Roelofarendsveen is nog geen besluit genomen. Daarom is hier nog geen sprake van boekwaarderisico.

2. Wmo (gewijzigd)

In de 8-maandsrapportage 2016 is het budget woningaanpassing naar beneden bijgesteld en is de risicoparagraaf opgehoogd met hetzelfde bedrag. Hoewel de kans op een grote woningaanpassing en daarmee overschrijding van het budget blijft bestaan, is het niet nodig om dit risico structureel in de risicoparagraaf te laten staan. Een aanvraag voor een grote woningaanpassing staat namelijk op zichzelf en heeft geen structureel effect. Om die reden is dit risico nu overgeheveld naar de incidentele risico's, waarmee het mogelijk een beslag legt op de algemene reserve, maar niet meer op de budgettaire ruimte van de begroting. Op basis van ervaringscijfers achten wij het verantwoord om dit risico incidenteel te bepalen op € 150.000 met een kans van 50%.

3. Taakdecentralisaties (gewijzigd)

In 2018 is de jeugdhulp succesvol aanbesteed en is een contract afgesloten met GO! voor Jeugd (GO!). 2018 is een overgangsjaar, waarbij de jeugdhulp wordt overgedragen aan GO!. In 2019 zal de jeugdhulp voor het eerst volledig door GO! worden geleverd. Omdat we vaste contractafspraken hebben gemaakt met GO! is het reëel om omvang van de mogelijk hogere lasten voor jeugd naar beneden bij te stellen. We vinden het momenteel nog te voorbarig om dit risicobedrag verder naar beneden of zelfs naar nihil bij te stellen. In 2019 zullen we bij de Perspectiefnota 2020 dit risico opnieuw evalueren en zo nodig bijstellen.

4. Groot onderhoud De Tweesprong (gewijzigd)

De Tweesprong is een relatief oude accommodatie, bestaande uit verschillende sportfaciliteiten (zwembad, sporthal, tennishal etc.). In afwachting van de ontwikkelingen rondom het IKC Oude Wetering en De Tweesprong is het onderhoud aan de accommodatie de afgelopen jaren beperkt gebleven tot het allerhoogst noodzakelijke. Inmiddels zijn hierin de grenzen bereikt. Recentelijk heeft de Tweesprong een risico-inventarisatie laten uitvoeren en haar meerjarenonderhoudsplan (MOP) geactualiseerd.

Om de accommodatie de komende jaren veilig en toegankelijk te houden is er naar verwachting € 1,5 miljoen extra nodig in de periode 2018-2021. Rond de zomer biedt ons college uw raad een voorstel aan waarbij er voor 2018 een extra budget wordt gevraagd voor het uit te voeren noodzakelijke groot onderhoud in 2018. Uitgaande van de reserve die bij De Tweesprong nog aanwezig is én de bijdrage die De

Tweesprong conform begroting al van ons ontvangt, is er volgens het MOP daarna nog een kans dat er aanvullend nog € 850.000 nodig voor het groot onderhoud in de jaren na 2018, willen we de Tweesprong veilig open kunnen houden. De kans dat dit onderhoud moet plaatsvinden, wordt als hoog, zijnde 90% ingeschat. Vanaf 2022 is een aannemelijk scenario dat de jaarlijkse lasten met circa € 450.000 per jaar toenemen om een dergelijke accommodatie in stand te houden.

5. Migratie ICT (tekstueel gewijzigd)

In het eerste kwartaal van 2018 is de begroting 2018 van de BVO Rijn en Braassem vastgesteld. Momenteel wordt nog gewerkt aan de meerjarenbegroting 2019-2021. Wij verwachten dat bij het opstellen van onze begroting de bedragen van de meerjarenbegroting van Rijn en Braassem ook bekend zijn en kunnen worden verwerkt in onze meerjarenbegroting. De BVO beschikt nog niet over een weerstandsvermogen. Zodra de BVO te maken krijgt met financiële tegenvallers, komen deze direct ten laste van de begrotingen van de deelnemende gemeenten Alphen aan den Rijn en Kaag en Braassem. Hiermee blijft het risico bestaan dat de gemeente extra moet bijdragen bij een tekort op de begroting van de BVO. Omdat we niet kunnen inschatten of dit het geval zal zijn en om welke bedragen dit zou kunnen gaan, is dit risico op pm gesteld.

6. Sociale woningbouw Connexxion (gewijzigd)

In 2018 heeft uw raad de grondexploitatie voor sociale woningbouw bij de locatie Gerardusschool geopend. De restantboekwaarde van de Gerardusschool is ten laste van de algemene reserve gebracht. Ook zal er in 2018 een verliesvoorziening worden getroffen ter dekking van het te verwachten verlies op de exploitatie. Daarnaast wordt verwacht dat ook de grondexploitatie voor de Van Alcmaerlaan in 2018 zal worden vastgesteld door uw raad. Ook deze kent een negatief resultaat. Voor de risicoparagraaf blijft dan alleen nog de ontwikkeling van het Connexxionterrein over als risico. Of daar sociale woningbouw gaat komen of dat het terrein een andere bestemming gaat krijgen is nog niet bekend. Wel hebben we te maken met een boekwaarde, die in welke ontwikkeling dan ook betrokken moet worden. Afhankelijk van welke ontwikkeling het gaat worden, zal het bedrag van het verlies hoger of lager zijn. De kans dat de volledige boekwaarde moet worden afgeboekt is daarom bijgesteld naar 50%. Met een boekwaarde van € 1.050.000 komt het incidentele risico voor deze post uit op € 525.000.

7. Pontveren

In het huidige contract tot 31-12-2018 staat de verplichting tot overname door de gemeente van de veerponten en het veerhuis bij beëindiging van het contract, tegen de waarde op dat moment. In de zomer van 2018 wordt de concessie van de veerdienst aanbesteed. In de aanbesteding wordt voorzien in de overname van de veerponten tegen de getaxeerde waarde door de nieuwe exploitant. Het is nog onzeker of er marktpartijen zich inschrijven, waaraan gegund kan worden op basis van het programma van eisen. Op dit moment is er nog te veel onzekerheid, waardoor we dit risico hebben ingeschat als pm. Bij het opstellen van de begroting 2019-2022 hopen wij dit risico beter te kunnen kwantificeren.

8. N207 passage Leimuiden (ongewijzigd)

In september 2016 is door uw raad besloten om als gemeente niet te participeren in de ontwikkeling van bedrijventerrein Drechthoek II. Op dit moment is er nog geen ontwikkelaar die het bedrijventerrein wel gaat ontwikkelen. Het gevolg hiervan is dat de passage Leimuiden viaduct plusvariant zonder ontwikkeling van de Drechthoek niet realistisch is. Bij de ontwikkeling van de passage heeft de provincie een bijdrage toegekend voor de aan te leggen infrastructuur. In 2013 is besloten dit bedrag in te zetten ter dekking van de parallelweg. Nu deze infrastructuur voor de passage niet doorgaat, vervalt deze dekking voor de parallelweg. Dit betekent dat wij in 2018 een tekort op de aanleg

van de parallelweg zullen hebben van € 240.000. De kans dat dit risico zich voordoet wordt als zeer hoog ingeschat, zijnde 90%. Indien de ontwikkeling van Drechthoek II wel doorgaat en de passage ook wordt aangelegd, komt dit risico te vervallen.

9. Kunstwerken (bruggen) (gewijzigd)

Voor het klein en groot onderhoud aan bruggen zijn budgetten opgenomen in onze exploitatiebegroting. Als er in het verleden investeringen moesten plaatsvinden aan bruggen dan werd hiervoor een krediet aangevraagd bij de raad en kwamen de afschrijvingslasten ten laste van de exploitatie. Deze methode kunnen we blijven hanteren, maar vanuit een goed financieel beheer willen we gaan onderzoeken hoe we deze investeringen in de toekomst beter kunnen beheersen. We lopen daarmee het risico dat er in 2019 ev investeringsbudgetten moeten worden aangevraagd, waarvan de kapitaallasten niet binnen de exploitatiebegroting passen.

Onlangs heeft er een inventarisatie plaatsgevonden van de noodzakelijke toekomstige investeringen. Uit deze inventarisatie blijkt dat er in de komende 10 jaar voor in totaal € 3.148.770 aan groot onderhoud moet plaatsvinden aan bruggen. Omdat de kans groot is dat dit onderhoud moet worden uitgevoerd, is de kans dat dit risico zich voordoet op 90% gezet. Omdat we nog niet precies weten wanneer welk onderhoud moet plaatsvinden en welk deel van het onderhoud als exploitatielast of als te activeren investering moet worden aangemerkt en het ook nog niet duidelijk is of we voor deze investeringen een onderhoudsvoorziening gaan instellen of dat we, als de situatie zich voordoet, net als in voorgaande jaren, met een kredietvoorstel naar uw raad gaan, is vooralsnog het totale te investeren bedrag als last gelijk verdeeld over de 10 jaren. Na de coalitievorming zal duidelijk worden op welke wijze we met het financieel beheer van de kunstwerken willen, kunnen en moeten omgaan en zullen we deze opgave in de begroting van 2019 verwerken. In deze risicoparagraaf gaan we uit van € 314.877 per jaar met een kans van 90%.

10. Vervanging veerstoepen (tekstueel gewijzigd)

De veerstoepen op Kaageiland zijn bijna 65 jaar oud en aan vervanging toe. Voor het vervangen van de veerstoepen op Kaageiland is in 2018 een krediet aangevraagd van € 750.000. Voor de dekking van de kapitaallasten is geen budget gereserveerd in de meerjarenbegroting. In het raadsvoorstel is tevens voorgesteld de afschrijvingstermijn voor dit project te bepalen op 50 jaar. Indien de raad hiermee instemt, bedragen de kapitaallasten voor deze investering afgerond € 32.000 per jaar. Het is nu nog niet in te schatten of uw raad het voorstel van ons college volgt. Wij zijn bij het kwantificeren van het risico wel uitgegaan van dat voorstel. Wij zullen het door de raad genomen besluit verwerken in de begroting 2019 ev.

11. Asbestverwijdering (ongewijzigd)

Het risico in verband met asbestverwijdering is niet gewijzigd ten opzichte van de inventarisatie bij de jaarrekening 2017. In het verleden zijn in het kader van het project Braassemerland vastgoedobjecten aangekocht die niet bij dit project betrokken zullen worden. In een aantal gevallen is sprake van de aanwezigheid van asbesthoudende materialen. De kosten van de sanering hiervan komen voor rekening van de gemeente. Afhankelijk van de keuze in concrete gevallen zullen wij overgaan tot het uitvoeren van de sanering of tot verkoop van het betrokken object in de huidige staat. Kwantificering van dit onderdeel is niet mogelijk zodat hier moet worden volstaan met een pm-vermelding.

12. Bestrijding essentaksterfte (ongewijzigd)

Het risico in verband met essentaksterfte is niet gewijzigd ten opzichte van de inventarisatie bij de jaarrekening 2017.

In 2017 heeft er een onderzoek plaatsgevonden om de huidige stand van zaken rondom essentaksterfte (ETS) in kaart te brengen.

Er zijn in 2017 geen bomen vervangen als gevolg van ETS. De snoeiwerkzaamheden bij bomen met ETS zijn in 2017 opgevangen binnen de reguliere budgetten. Bij de periodieke bomenveiligheidscontroles worden alle bomen beoordeeld en benodigde snoeiwerkzaamheden uitgevoerd. Hierbij is geen onderscheid gemaakt tussen essen (met ETS) en overige bomen. Op dit moment kan ook dit onderhoud nog opgevangen worden binnen de reguliere budgetten. Echter in de toekomst, bij verdere ontwikkeling en verspreiding van ETS, en daarmee mogelijke vervanging van bomen, bestaat de kans dat de bestaande budgetten niet toereikend zijn.

13. Beheer en onderhoud vaarwegen (ongewijzigd)

Vanaf 2018 is het beheer en onderhoud van de vaarwegen van de provincie overgedragen aan de gemeente. Hiervoor is structureel een bedrag van € 90.000 opgenomen in de begroting. Dit bedrag is gebaseerd op een minimale beheervariant. Als je recreatief beleid zou willen toepassen zijn de kosten hoger.

14. Implementatie Omgevingswet (gewijzigd)

De nieuwe Omgevingswet betekent een volledige herziening van de wet- en regelgeving voor de fysieke leefomgeving. De regels voor ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water worden gebundeld. De wet zou medio 2019 in werking treden, maar momenteel is de verwachting dat de Omgevingswet in 2021 in werking treedt. Naast de brede herziening van de regelgeving vraagt de Omgevingswet ook om een andere werk- en denkwijze van overheden, inwoners en bedrijven. Integraal werken en meer ruimte voor initiatieven zijn belangrijke uitgangspunten. De rijksoverheid betaalt de investeringskosten die samenhangen met de wet zoals de centrale digitale voorzieningen.

Gemeenten moeten zelf de kosten dragen voor de transitie naar het werken met de nieuwe wetgeving. De omslag in wetgeving vraagt om een zorgvuldige voorbereiding in de gemeente. Dat geldt voor de aanpassing van (digitale) systemen, het voorbereiden van de nieuwe visie, plannen en vergunningstrajecten en om verandering in houding en dienstverlening. De VNG heeft een rekenmodel ontworpen waarmee gemeenten een eerste indicatie kunnen krijgen van kosten voor de invoering van de Omgevingswet. Het model werkt op basis van gemeentegrootte en omvat de visie- en planvorming, de instrumenten, dienstverlening, werkprocessen, opleidingen en de informatiearchitectuur. De uitkomsten zijn in deze fase slechts indicatief op te vatten. Een eerste doorrekening voor de gemeente Kaag en Braassem resulteert in een bedrag van € 2,4 miljoen voor de invoeringskosten tot en met 2024.

Afhankelijk van de concrete veranderopgave in Kaag en Braassem zijn de invoeringskosten en exploitatielasten op een later moment meer exact in beeld te brengen. Vooralsnog nemen we dit bedrag op als een risicoreservering onder aftrek van het werkelijk bestede bedrag in 2017 en het geraamde budget voor 2018 (zoals dat na wijziging in de 4-maandsrapportage) in de begroting van 2018 staat. In 2017 is werkelijk € 158.855 uitgegeven voor de voorbereidende werkzaamheden van de Omgevingswet. Voor 2018 is een budget van € 430.650 -/- € 319.368 = € 111.282 opgenomen. Gebaseerd op het rekenmodel worden de overige implementatiekosten voor 2019 tot en met 2024 nog ingeschat op € 2.400.000 -/- € 158.855 -/- € 111.282 = € 2.129.863. Tot er nieuwe (betere) berekeningen bekend zijn, gaan we uit van de bestaande berekeningen.

15. Verbonden partijen, algemeen (ongewijzigd)

De gemeente Kaag en Braassem neemt deel in verschillende verbonden partijen. Met deze verbonden partijen zijn afspraken gemaakt over het wel of niet hebben van een algemene reserve en als deze wel is toegestaan, over de hoogte van de algemene reserve. Sommige verbonden partijen geven in hun kadernota en begroting 2019 aan dat zij niet uitkomen met de afgesproken Du Chatiniernorm als index voor de bijdrage van de gemeenten. Bij een negatieve exploitatie zal de gemeente een hogere bijdrage moeten verstrekken om het saldo aan te vullen. Voorbeelden van verbonden partijen die een negatief exploitatiesaldo verwachten zijn Holland Rijnland en RDOG.

De nieuwe bedrijfsvoeringsorganisatie Rijn en Braassem heeft nog geen algemene reserve. Ook voor deze organisatie geldt dat als hun kosten hoger zijn dan geraamd, zij een beroep zullen moeten doen op de deelnemende gemeenten om de exploitatie sluitend te krijgen.

De omgevingsdienst West Holland heeft in haar concept jaarstukken een inventarisatie van de risico's gemaakt en komt tot de conclusie dat haar algemene reserve niet toereikend is om de geïnterpreteerde risico's op te kunnen vangen. De ODWH heeft een plan opgesteld om haar financiële positie weer gezond te maken en zal in de komende jaren haar algemene reserve hiervoor aanvullen met de geraamde positieve resultaten. Indien de geïnterpreteerde risico's zich voordoen, heeft de ODWH echter onvoldoende weerstand om ze op te vangen en zullen de gemeenten moeten bijdragen.

Overzicht mutaties vermogenspositie
Incidentele weerstandsratio
Bijlage 4

Toelichting op mutaties vermogenspositie en incidentele weerstandsratio

Algemene reserve 2018		Saldo en toevoeging	Onttrekking
Saldo per 1 januari 2018		€ 11.334.342	
Toevoegingen:			
Resultaat jaarrekening 2017	RV	3.506.148	
Onttrekkingen:			
dekking bijdrage aan provincie omleidingsweg N207 (2016 > 2018)	RB		443.000
dekking afwaarderen opstallen ivm IKC Leimuiden (2018 > 2020)	RB		0
dekking invoering diftar_restsaldo jrr 2017	RV		126.855
dekking implementatie I&A Alphen_restsaldo jrr 2017	RV		336.047
dekking implementatie I&A Alphen_extra jrr 2017	RV		65.653
dekking onderhoud Woudeweg (groen)_restsaldo jrr 2017	RV		16.854
dekking onderhoud Woudeweg (OL)_restsaldo jrr 2017	RV		5.170
dekking onderhoud Krabbescheer (groen)_restsaldo jrr 2017	RV		24.115
dekking onderhoud rotonde Veenderveld (groen) restsaldo jrr 2017	RV		17.789
dekking project AED_restsaldo jrr 2017	RV		21.290
dekking frictiekosten ICT 2018	RV		480.000
dekking zaakgericht werken_restsaldo jrr 2017	RV		17.500
dekking project glasvezel_resultaatbestemming jrr 2017	RV		11.450
dekking afwaarderen opstellen ivm buiten gebruikstelling Ter Does	RP		127.131
dekking ESW van Egmond Woubrugge	RB		198.224
dekking afwaardering grond Gerardusschool (RD2018.025)	RB		100.559
		14.840.490	1.991.637
Verwacht saldo per 31 december 2018		12.848.853	

Weerstandsratio voor incidentele risico's:

Totaal beschikbaar in de algemene reserve per 31 december 2018 is afgerond € 12,849 miljoen. De benodigde weerstand voor incidentele risico's bedraagt € 3,75 miljoen. Vereist is een ratio tussen de 1 en 1,4 om incidentele risico's af te dekken. De verwachte ratio bedraagt 3,43 en voldoet daarmee aan de vastgestelde norm.